
ANDISIVA KAKUHL E ISI NGESI

Engels als instructietaal

1 JULI 2014

JANNA REITSMA | 140414 | OPLEIDING TOT LEERKRACHT BASISONDERWIJS

Stenden Hogeschool te Leeuwarden

‘Andisiva kakuhle Isi ngesi’

Schrijver:	Janna Reitsma
Relatienummer:	140414
Opleiding:	COLB Leeuwarden
Minor:	Grand tour; community development
Datum:	1 juli 2014
Plaats:	Port Alfred, Zuid Afrika
Begeleiding Zuid Afrika:	Uilkje Lageveen
Begeleiding Nederland:	Yeb Seffinga

Student

Naam: Janna Reitsma (Jantje Johanna)
Woonplaats: Easterein
Geboorte datum: 18-11-1990
Email: janna.reitsma@student.stenden.com
jantjejohanna@hotmail.com
Relatienummer: 140414

Opleiding

Opleiding: Opleiding tot Leerkracht Basisonderwijs (OLB/PABO)
Jaar: 4 (2013-2014)
School: Stenden Hogeschool Leeuwarden
Begeleiders: Uilkje Lageveen en Yeb Seffinga

School van onderzoek

Naam: Qhayiya primary school
Adres: 822 Machelanostreet 6166
Plaats: Bathurst, Zuid Afrika

‘Andisiva kakuhle Isi ngesi’

SAMENVATTING

Dit onderzoek 'Andisiva kakuhle Isi ngesi' is gericht op het ontwikkelen van Engels als instructietaal. Er is onderzocht welke interventies kunnen bijdragen aan een beter begrip van Engels als instructietaal binnen grade 4 van Qhayiya primary school in Bathurst, Zuid Afrika.

Doormiddel van een literatuur onderzoek, observaties, interviews en deskresearch is er gekeken welke taalbenadering(en) het beste bij de school passen. Hierin worden begrippen zoals immersie onderwijs, transitioneel onderwijs, CLIL approach en translanguaging nader uitgelegd. Ook is er gekeken naar de uitdagingen binnen het Zuid-Afrikaanse onderwijs, om te kijken of dit invloed heeft op de Engelse instructietaal.

Naar aanleiding van dit onderzoek is er een advies rapport geschreven met de gevonden interventies. Deze interventies zijn gebaseerd op de taalbenaderingen immersie onderwijs en CLIL approach. De interventies staan beschreven in verschillende categorieën. Zo wordt er advies gegeven welke interventies er gedaan kunnen worden op instructie niveau, bij de leerkracht, bij de leerlingen in het pedagogisch leerklimaat in het algemeen.

Naast de interventies gebaseerd op de taalbenaderingen is er ook een ander advies uitgebracht. Dit heeft te maken dat de onderzoeker in het onderzoek geconstateerd heeft dat de leerlingen de Engelse instructie pas goed kunnen begrijpen als de basisbehoeften goed zijn ontwikkeld. Met de basisbehoeften wordt bedoeld dat een kind emotioneel vrij moet zijn, zelfvertrouwen heeft en nieuwsgierig is. Als deze basisbehoeften goed ontwikkeld zijn, kan er gewerkt worden aan de interventies op het taalbenadering. Wederom zijn deze interventies op instructie niveau, leerkracht niveau, leerlingen en het pedagogisch leerklimaat.

WOORD VOORAF

Voor u ligt de scriptie 'Andisiva kakuhle Isi ngesi'. Deze scriptie is tot stand gekomen in Port Alfred, Zuid Afrika, in de periode januari tot juli 2014. Het onderzoek is geschreven in het kader van het afstudeerjaar aan de opleiding tot leerkracht basisonderwijs aan Stenden Hogeschool te Leeuwarden. Met deze scriptie rond ik de minor community development, met als specialisatie taal af.

'Andisiva kakuhle Isi ngesi' is Xhosa voor 'Ik begrijp geen Engels'. Deze titel is gekozen omdat dit het grootste probleem is waar men tegen aanloopt op de basisscholen in Zuid Afrika. Als men de taal niet verstaat, hoe kun je de lessen dan begrijpen?

Vanaf het moment dat ik de PABO ging studeren heb ik gezegd: "Ik wil studeren in het buitenland". Deze kans heeft Grand Tour mij kunnen geven. Op 25 januari 2014 zat ik in het vliegtuig naar Zuid Afrika om mijn grote avontuur te beginnen. Het land Zuid Afrika heeft mij altijd geboeid. Een compleet andere cultuur met daarbij ook een ander onderwijssysteem. Een land dat rijk is aan talen, dat mij als student van de drietalige pabo interesseert.

Allereerst wil ik graag de leerkrachten van Qhayiya Primary School in Bathurst willen bedanken voor de gastvrijheid om mij drie keer in de week te ontvangen op hun school. In het speciaal gaat mijn dank uit aan Miss L.G. Windvoel, de leerkracht van grade 4a. Tijdens mijn onderzoek heb ik nauw met haar samen gewerkt.

Vanuit Stenden South Africa wil ik graag Uilkje Lageveen bedanken voor de begeleiding tijdens het onderzoek. Haar coaching en sturing tijdens mijn onderzoek heeft mede tot dit resultaat geleid. Daarnaast kreeg ik ook begeleiding vanuit Stenden Leeuwarden. Het wekelijkse mail contact met Yeb Seffinga heeft er voor gezorgd dat ik de goeie kant op ging met mijn onderzoek.

Janna Reitsma

Port Alfred, juli 2014

INHOUD

Personalia	2
Samenvatting	3
Woord vooraf	4
1. Inleiding.....	7
1.1 Oriëntatie Zuid Afrika	8
1.1.1 Geografisch	8
1.1.2 Politiek.....	8
1.1.3 talen	9
1.1.4 Onderwijs	9
1.1.5 Qhayiya primary school.....	9
1.2 Onderzoek verantwoording	10
1.2.1 Probleemstelling	10
1.2.2 Onderzoeksvragen	11
1.2.3 Doelstelling.....	11
1.2.4 Ethische verantwoording	11
2. Literatuuronderzoek	12
2.1 Taalonderwijs.....	12
2.1.1 Inhouden van het taalonderwijs	12
2.1.2 Tweetalig onderwijs	14
2.2 National curriculum statement grade R-12 (NCS)	16
2.2.1 Taal binnen het National Curriculum Statements Grades R-12	17
2.3 Challenges binnen het Zuid Afrikaanse onderwijs.....	19
2.3.1 Interne factoren	19
2.3.2 Externe factoren.....	19
2.4 Taalbenaderingen nader bekeken	20
2.4.1 CLIL Approach.....	20
2.4.2 Translanguaging	21
3. Methodologie.....	22
3.1 Onderzoeksdesign.....	22
3.2 Populatie	23
3.3 De operationalisering	25
3.3.1 Meetbare termen	25
3.4 Meetinstrumenten en hun meetniveaus.....	27
3.5 De datapreparatie.....	29
4. Resultaten	30

5. Conclusie en discussie	35
5.1 Conclusie	35
5.1.1 Deelvragen	35
5.1.2 Hoofdvraag	39
5.2 Discussie	41
5.3 Aanbevelingen	41
5.4 Suggesties vervolgonderzoek	42
Literatuurlijst	43
Bibliografie	43
Internet	43
Bijlagen	44

1. INLEIDING

Het onderzoek wat hier staat beschreven gaat over Engels als instructietaal. Op Qhayiya primary school in Bathurst worden vanaf grade 4 alle lessen in het Engels gegeven. Omdat tot grade 3 in het Xhosa les gegeven wordt, is deze overschakeling van instructietaal een grote overgang. Leerlingen begrijpen de Engelse uitleg van de leerkracht niet en kunnen daardoor de verwerking niet maken. De leerkrachten ervaren dit als een groot probleem.

Dit onderzoek heeft plaatsgevonden in Zuid-Afrika. Omdat Zuid-Afrika een land is wat in veel opzichten verschilt met Nederland zal er eerst kort beschreven worden wat voor land Zuid-Afrika is met betrekking tot geografie, politiek, talen en onderwijs. Ook wordt hierin beschreven op wat voor school dit onderzoek heeft plaats gevonden.

Verder wordt er in de inleiding kort het onderzoek verantwoord met de probleemstelling, onderzoeksvragen, doelstelling en de ethische verantwoording. Verdere informatie over de methodologie kunt u later lezen in het hoofdstuk onderzoeksopzet.

Het literatuuronderzoek zal bestaan uit de volgende hoofdstukken.

In het eerste hoofdstuk staat beschreven hoe de taalontwikkeling bij kinderen vanaf zeven jaar verloopt. Volgens Kohnstamm(2002) is dit namelijk de leeftijd dat de kinderen rijp zijn voor onderwijs. Er wordt gekeken naar de volgende aspecten van taal: lezen, schrijven, spreken en luisteren. Daarna wordt er dieper in gegaan op tweetalig onderwijs. Aangezien Zuid Afrika een land met 11 officiële talen is, wordt er op de scholen meer dan alleen de Engelse taal onderwezen. Er wordt gekeken naar de verschillende vormen van tweetalig onderwijs die Baker en Jones (1998) onderscheiden.

Hoofdstuk twee gaat over het Zuid Afrikaanse curriculum voor het basisonderwijs. Het zogenoemde *'National Curriculum Statement Grades R-12 (NCS)'* (Department of Basic Education, 2011) *In dit curriculum staat beschreven hoe het onderwijs van grade R tot en met grade 12 moet verlopen. Daarnaast wordt verder in gegaan op het taalbeleid binnen het curriculum.*

In het derde hoofdstuk worden de uitdagingen binnen het Zuid Afrikaanse onderwijssysteem besproken. Lucy Holborn (2013) geeft in het artikel 'Education in South Africa: Where did it go wrong' dat de Oostkaap het slechtst presteert wat betreft onderwijs. Problemen waar men tegen aan loopt zijn onder andere het niveau van de leerkrachten en het management. Maar ook externe problemen zoals de invloed van de apartheid, geld en de thuissituatie spelen een grote rol.

In het vierde en laatste hoofdstuk worden naar aanleiding van de onderwijsvormen die besproken zijn in hoofdstuk 1 verdere taalbenaderingen nader bekeken.

Na het literatuuronderzoek volgt de onderzoeksopzet of te wel de methodologie. Hierin wordt uitvoerig beschreven wat voor onderzoek er heeft plaats gevonden, wat de populatie van het onderzoek is en welke meetinstrumenten voor het onderzoek gebruikt zijn. Daarna worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd.

Tot slot wordt er in de conclusie antwoord gegeven op de hoofd- en deelvragen. Ook is er plaats voor discussie en wordt er een advies uitgebracht voor zowel de school als een mogelijk vervolgonderzoek.

1.1 ORIËNTATIE ZUID AFRIKA

1.1.1 GEOGRAFISCH

De ANWB reisgids van 2012 beschrijft Zuid Afrika als volgt:

Daar waar het zwarte continent eindigt, ligt het meest ontwikkelde land, Zuid Afrika. Het is een land met enorme variatie en extreme contrasten: hoge bergen en eenzame zandstranden, fascinerende woestijnlandschappen en weelderig groene kustbossen, olifanten safari's in de bush en walvissen en dolfinen spotten in de Atlantische of Indische oceaan, Kaaps-Hollandse herenhuizen en riet gedekte hutten, trendy sigarenbars en rokerige shebeens in de townships, heerlijke gastronomie en rustieke openluchtrestaurants aan zee. (Losskarn, D. e.a. 2012, p8)

Zuid Afrika is een land met een oppervlakte van 1.219.912 km² en heeft een bevolkingsaantal van 43,9 miljoen (2009), van wie 80% zwart, 10% blank, 8% kleurling en 2% Aziatisch. Het land ligt aan de Indische- en Atlantische oceaan deze ontmoeten elkaar bij Kaap Agulhas. Het land grenst aan de landen Namibië, Botswana, Zimbabwe, Swaziland en Mozambique. In het land zelf ligt nog een op zich zelf staand land namelijk Lesotho. (ANWB Extra Zuid Afrika 2012)

In het South African Yearbook (2012-2013) wordt uitgelegd dat het land bestaat uit negen provincies; Western cape, North cape, East cape, Free state, North west, Kwazulu-Natal, Mpumalanga, Gauteng en Limpopo Province. Elke provincie heeft zijn eigen premier, kabinet en wetgevende macht. Het land kent drie hoofdsteden namelijk; Kaapstad; hier regeert de wetgevende macht, Pretoria; waar de regering opereert en als laatste Bloemfontein met de rechterlijke macht. De departement of basic education is dus gevestigd in Pretoria. In het huidige kabinet is Matsie Angelina Motshekga de minister van onderwijs. Mr. Enver Surty, MP is vice-minister.

Ondanks dat Zuid Afrika zoveel te bieden heeft, heeft het ook een ander gezicht. Binnen Zuid Afrika kijken de eerste en de derde wereld elkaar recht in de ogen aan. De huidige problemen hebben niet meer te maken met de rassenkwestie maar met de economie. Er is een hoog percentage aan werkloosheid, bijna alle mensen zonder baan zijn zwart. (ANWB Extra Zuid Afrika 2012)

1.1.2 POLITIEK

Zuid Afrika is sinds 1961 een Federale Republiek, met een president aan het hoofd. De huidige president is Jacob Zuma. Voor hoe lang dat nog geldt, hangt af van de stemming die in mei dit jaar wordt gehouden. Sinds 1994 is de grondwet gewijzigd. Nu heeft Zuid Afrika een centrale regering en negen provinciale besturen. Voor 1994 kende Zuid Afrika de 'apartheid'. Het doel van dit systeem was om de rassen te scheiden, voornamelijk de blanke inwoners van de zwarte bewoners. Vanaf 1948 kwam de National Party aan de macht. Dit was het begin van de apartheid in de staatspolitiek. Zwarte en blanke mensen mochten niet meer met elkaar trouwen. De zwarte bevolking kregen de laagstbetaalde banen en hadden geen recht op onderwijs. Daar ziet men nu nog steeds de sporen van want veel oudere mensen zijn analfabeet. Behalve de wetten wat betreft werk en onderwijs werd er ook onderscheid gemaakt in leefgebieden. Zo werd de zwarte bevolking verdreven naar een bepaald leefgebied. Wilden zijn dan in een 'wit gebied' komen moest er toestemming gevraagd worden aan de overheid. Daarvoor hadden ze een paspoort nodig met een foto en vingerafdrukken. Deze manier van regeren zorgde voor tegenhangers. De grootste groep tegenhangers was de ANC (Afrikaans Nationaal Congres). Zij demonstreerden tegen het apartheid systeem. De grootste demonstratie vond plaats in Sharpeville in 1960. Deze demonstratie ging om het feit dat de regering het onderwijs in het Afrikaans wilde doen, echter wordt deze taal bijna niet door de zwarte bevolking beheerst. Bij deze demonstratie kwamen 69 demonstranten om het leven. Dit door toedoen van de politie. Hierdoor heeft de ANC zijn beleid aangepast. Er werd ondergronds gewerkt en de partij werd steeds gewelddadiger. De ANC werd verboden. Nelson Mandela was een van de leiders van de ANC.

Hij werd in 1964 opgepakt en naar Robbeneiland gebracht. Ondanks dat Nelson Mandela gevangen zat ging de strijd tussen de ANC en de apartheid door. In 1989 werd Frederik Willem de Klerk president van Zuid Afrika. Hij schafte de apartheid af. Hij maakte de ANC weer legaal en zorgde er op 11 februari 1990 voor dat Nelson Mandela na 27 jaar gevangenschap weer vrij kwam. Samen wonnen zij in 1993 de nobel prijs voor de vrede en in 1994 werd Mandela de eerste zwarte president van Zuid Afrika. (ANWB Extra Zuid Afrika 2012)

1.1.3 TALEN

Zuid-Afrika is een rijk land wat betreft talen en wordt daarom ook wel de Rainbow nation genoemd. Het land kent elf officiële talen. Begin jaren '90 werden alleen het Engels en het Afrikaans officieel erkend. Tegenwoordig worden de zogeheten Bantoetalen ook bij de staat erkend. De elf officiële talen zijn: Afrikaans, English, isiNdebele, isiXhosa, isiZulu, Sepedi, Sesotho, Setswana, siSwati, TshiVenda en Xitsonga. De Engelse taal komt het meeste voor in de officiële en commerciële wereld. Maar de meest gesproken taal is isiZulu, dit wordt door 23,8% van de zwarte bevolking gesproken. De taal die hier op volgt is het isiXhosa, met een percentage van 17,6%. (ANWB Extra Zuid Afrika 2012)

1.1.4 ONDERWIJS

Het apartheidssysteem heeft zijn sporen nagelaten in het onderwijs. Dit geeft het artikel 'No one gets prizes' (2010) duidelijk aan. Het grootste gedeelte van de zwarte kinderen gaat naar school in de townships. Hier komt het onderwijs moeilijk op gang. Het verschil met het blanke onderwijs is daarom nog steeds groot. Naast de apartheid belemmeren ook andere factoren het onderwijs. Lucy Holborn (2013) geeft in het artikel 'Education in South Africa: Where did it go wrong' aan dat binnen de scholen het niveau van de leerkrachten een groot probleem is. Leerkrachten zijn niet op het goede niveau geschoold en werken het liefst in hun comfortzone en mijden de moeilijke vakken, zoals wiskunde. Naast de interne factoren zijn er ook externe factoren die het onderwijs belemmeren. Denk hierbij aan de thuissituatie van kinderen. Als ouders geen Engels spreken, kunnen zij hun kind niet helpen met het huiswerk.

Iedereen heeft, volgens de Zuid Afrikaanse grondwet, nu recht op onderwijs. Net als in Nederland is er een leerplicht. Vanaf 3 jaar kunnen de kinderen naar de kleuterschool (pre-schools). Echter zijn er weinig van deze scholen en is er niet plaats genoeg van alle kinderen. De kinderen moeten hier voor het eerst naar school vanaf het jaar dat zij 7 jaar worden. Tot 15 jaar is elke leerling verplicht om onderwijs te volgen. Het onderwijs systeem kent verschillende niveaus: kleuteronderwijs, lager onderwijs, middelbaar onderwijs en het hoger onderwijs.

Het basisonderwijs bestaat uit twee fasen: de Foundation Phase en de Intermediate Phase. De foundation Phase begint in grade R (reception year of grade 0) en duurt 4 jaar (tot en met grade 3). Deze fase in het onderwijs is gericht op de basisvaardigheden zoals rekenen, taal, schrijven en het ontwikkelen van de taalvaardigheid. Ook begint met het aanleren van een tweede taal.

De Intermediatie Phase begint in grade 4 en duurt 3 jaar (tot en met grade 6) In deze fase staat het lees- en spreekvaardigheid van de moedertaal en tevens de tweede taal centraal. Ook krijgen de leerlingen vakken zoals wiskunde, aardrijkskunde, geschiedenis, algemene natuurwetenschappen en handvaardigheid. (*National Curriculum Statement Grades R-12 (NCS) 2011*)

1.1.5 QHAYIYA PRIMARY SCHOOL

Het onderzoek wat in dit verslag staat beschreven is uitgevoerd op Qhayiya primary school. Deze school staat in de Nolukhangya township, net buiten Bathurst. Qhayiya telt 874 leerlingen van grade 0 tot en met grade 7 (telling januari 2014). Dit betekent dat het een school is met de foundation phase, intermediatie phase en een klein gedeelte van de senior phases. Op de school zijn 30 personeelsleden werkzaam.

De visie van de school staat als volgt beschreven:

Visie: Onze visie is om de kwaliteit in het openbaar onderwijs te bieden, waarmee we de school willen gebruiken als een centrum voor de samenleving. We willen de morele waarden, een goed bestuur en een duurzame ontwikkeling ontwikkelen.¹

Missie: het ministerie van onderwijs biedt kwalitatief goed onderwijs door het ontwikkelen van: Het verstrekken van maatschappelijke en economische programma's die bijdragen aan de provincie en het land. Het verbeteren van de vaardigheden voor de agrarische en toeristische sector om de behoeften van de economie. Het leveren van kwalitatieve programma's voor het scholen van medewerkers. Stimuleren van besluitvormingsproces wat de hele gemeenschap ten goede zal komen.²

1.2 ONDERZOEK VERANTWOORDING

Het onderzoek wat hier staat beschreven gaat over Engels als instructietaal. Op Qhayiya primary school in Bathurst worden vanaf grade 4 voor de leerlingen in deze grade alle lessen voor het eerst in het Engels gegeven. Omdat tot grade 3 in het Xhosa les gegeven wordt, is deze overschakeling van instructietaal een grote overgang. Leerlingen begrijpen de Engelse uitleg van de leerkracht niet en kunnen daardoor de verwerking niet maken. De leerkrachten ervaren dit als een groot probleem.

Dit onderzoek heeft plaatsgevonden in Zuid-Afrika. Omdat Zuid-Afrika een land is wat in veel opzichten verschilt met Nederland zal er eerst kort beschreven worden wat voor land Zuid-Afrika is met betrekking tot geografie, politiek, talen en onderwijs. Ook wordt hierin beschreven op wat voor school dit onderzoek heeft plaats gevonden.

1.2.1 PROBLEEMSTELLING

Op Qhayiya primary school worden vanaf grade 4 alle lessen voor deze leerlingen voor het eerst in het Engels gegeven. Omdat tot grade 3 in het Xhosa les gegeven wordt, is het overschakelen van instructietaal een overgang. Leerlingen begrijpen de Engelse uitleg van de leerkracht niet en kunnen daardoor de verwerking niet maken. De leerkrachten ervaren dit als een groot probleem.

Resultaten van de eerste term van grade 4 wijzen uit dat alleen op wiskunde meer dan 50 geslaagd is. Op de rest van de vakken is meer dan de helft gezakt. Leerkrachten geven zelf aan dat zij denken dat het probleem ligt bij dat veel kinderen niet kunnen lezen en schrijven in Engels, maar sommigen ook niet in Xhosa.

	No. learners	No. passed	No. failed	% passed	% failed		Level 7 80-100%	Level 6 70-79%	Level 5 60-69%	Level 4 50-59%	Level 3 40-49%	Level 2 30-39%	Level 1 0-29%
Home language (Xhosa)	96	42	54	44	56		-	-	1	16	25	23	31
First additional language (English)	96	36	60	37	63		-	1	-	8	27	30	30

¹ Vision: our vision is to offer a quality public education system that transforms schools into centers of community and promote shared moral values, good governance and sustainable development.

² Mission: The department of Education provides quality education for sustainable development through: Providing socially relevant and economically responsive programs that address the human resource needs of the province and the country. Enhancing the skills base for agrarian transformation, manufacturing diversification and tourism in order to meet the needs of the second economy. Providing quality programs to build the capacity of all employees. Encourage a participatory decision making process which will empower the whole community at all levels.

Mathematics	96	74	22	77	23		28	8	3	14	21	9	13
Natural sciences	96	30	66	31	69		-	-	1	6	17	30	42
Social sciences	96	25	71	26	74		-	3	5	9	8	20	51
Life skills	96	10	86	10	90		-	-	-	2	8	30	56

Schema 1; results term 1, grade 4 a and b

Levels:

7	outstanding achieved	80-100%
6	meritoriow achieved	70-79%
5	substantial achieved	60-69%
4	adequate achieved	50-59%
3	moderate achieved	40-49%
2	elementery achieved	30-39%
1	not achieved	00-29%

1.2.2 ONDERZOEKSVRAGEN

De volgende onderzoeksvraag staat in dit onderzoek centraal:

Welke interventies kunnen, binnen grade 4 van Qhayiya primary school, bijdragen aan een beter begrip van Engels als instructietaal?

Uit bovenstaande onderzoeksvraag zijn de volgende deelvragen tot stand gekomen:

- Op welke wijze wordt Engels als instructietaal geïntroduceerd?
- Door middel van welke taalbenadering op basis van de tweetalige onderwijs vormen van Baker en Jones (1998) zullen de leerlingen van grade 4 Engels als instructietaal beter kunnen begrijpen?
- Welke andere taalbenadering sluit aan op de gekozen taalbenadering volgens Baker en Jones (1998)?
- Welke interventies gebaseerd op de gekozen taalbenadering(en) kunnen geïntroduceerd worden binnen Qhayiya primary school?

1.2.3 DOELSTELLING

Het doel van dit onderzoek is het vinden van een passende taalbenadering om Engels als instructietaal beter te laten begrijpen door de leerlingen in grade 4 op Qhayiya primary school. Om dit doel te bereiken kan er gebruik gemaakt worden van verschillende middelen. Te denken aan een lessenserie, hulpmiddelen in de klas, adviesrapport en trainingen voor leerkrachten, of wellicht een combinatie hiervan.

1.2.4 ETHISCHE VERANTWOORDING

De respondenten die aan dit onderzoek meewerken, doen dit vrijwillig. De privacy van een ieder die zijn of haar medewerking verleent aan dit onderzoek zal zowel voorafgaand, tijdens als na afloop van het onderzoek worden gewaarborgd. Alle gegevens zullen anoniem worden verwerkt. Het onderzoek zal geen nadelige gevolgen hebben voor de respondenten.

2. LITERATUURONDERZOEK

2.1 TAALONDERWIJS

Paus red. (2010) geeft aan dat er veel definities van taal zijn, maar dat men in de meeste definities steeds drie elementen terug ziet komen. Ten eerste heeft taal een functie. Doormiddel van taal kun je communiceren met anderen, jezelf uitdrukken en greep op de wereld krijgen. Ten tweede gaat taal ergens over, het heeft een betekenis. Door het gebruik van taal kun je over iets vertellen, ook al is het op dat moment niet aanwezig. Ten derde heeft taal een systeem. Hiermee wordt bedoeld dat taal gestructureerd is volgens een bepaald systeem. Een systeem dat klanken tot tekens, tekens tot woorden, en woorden tot zinnen combineert.

In het komende hoofdstuk zal er gesproken worden over de inhoud van het taalonderwijs. Deze bestaan uit de taalvaardigheden, woordenschat, taalbeschouwing en jeugdliteratuur. Ook zal er dieper in gegaan worden op het tweetalig onderwijs, aangezien er op de scholen in Zuid Afrika een land is met 11 officiële talen en er dus in meerder talen les gegeven wordt.

2.1.1 INHOUDEN VAN HET TAALONDERWIJS

TAALVAARDIGHEDEN

In het taalonderwijs kent men vier taalvaardigheden namelijk; spreken, luisteren, schrijven en lezen. Volgens Paus red. (2010) heeft een kind, voordat het naar het basisonderwijs gaat al veel taal geleerd. Twee van de vier vaardigheden, spreken en luisteren, kan het kind al aardig. Voor de andere twee vaardigheden is meer nodig. Kohnstamm (2002) geeft aan dat kinderen naar school zouden moeten gaan in het jaar dat ze zeven jaar oud worden. Deze leeftijd is niet zomaar gekozen. Kennelijk kunnen de kinderen in die periode het beste leren waar school mee begint; lezen. Het lezen en schrijven moet onderwezen worden zodat het kind doormiddel van systematische instructie en veel oefeningen deze vaardigheden kan leren.

Voordat een kind kan leren lezen en schrijven moet het eerst kunnen spreken en luisteren. Deze twee taalvaardigheden zijn samen te voegen onder de mondelinge taalvaardigheid. Paus red. (2010) spreekt van luistervaardigheid wanneer de luisteraar in staat is want hij hoort te begrijpen, te interpreteren en te integreren in de eigen kennis of om te zetten in handelingen (Portaal, 2010 p.86). Met spreken wordt bedoeld dat men klanken kan onderscheiden en kan uitspreken. Ook moet een spreker woorden kennen om iets duidelijk te maken. Die woorden moeten vervolgens in logische zinnen gebruikt worden. Spreken en luisteren worden door elkaar aangevuld. In een gesprek vindt steeds afwisseling plaats tussen deze twee vaardigheden.

Ook geeft Paus red. (2010) aan dat de mondelinge taalvaardigheid zich voor een groot deel afspeelt buiten het onderwijs om, want een kind heeft namelijk veel interactie met ouders en andere kinderen na school tijd. Maar onderwijs speelt wel een belangrijke rol in de ontwikkeling van de spreek- en luistervaardigheden van kinderen. Onderwijs in spreken en luisteren is gericht op het uitbreiden, verfijnen en verbeteren van de dagelijkse taalvaardigheid van het kind. Ook het aanbieden en verwerven van de schoolse taalvaardigheden, wat gebeurt in een rijke taalomgeving. Daarom is het aanbod van mondelinge taalvaardigheid op school complexer en veeleisender dan in de thuissituatie.

Cummins (2008) heeft in de jaren tachtig het onderscheid gemaakt tussen de omgangstaal, ook wel thuistaal genoemd en de taal die in het onderwijs gesproken wordt. Hij beschrijft dit als Basic Interpersonal Communicative Skills (BICS) en de Cognitive Academic Language Skills (CALP). Met BICS wordt de thuis taal bedoeld en CALP is de afkorting die gebruikt wordt voor de onderwijs taal. Er zijn twee belangrijke verschillen tussen deze twee talen. Het eerste verschil is de context waar de taal in wordt aangeboden. De taal op school is veel abstracter en heeft een minder duidelijke context voor kinderen dan de omgangstaal. Daardoor is het begrijpen en overnemen van schooltaal lastiger

dan in de omgangstaal. Tweede verschil is de complexiteit die er is om de schooltaal aan te leren. Kinderen moeten bijvoorbeeld kunnen argumenteren en hun antwoorden op de juiste manier kunnen beredeneren.

Met deze argumenten sluit Cummins aan bij de gedachten van Paus, dat naast de dagelijkse ontwikkeling van taal ook het onderwijs een grote rol speelt in dit proces.

Na het spreken en luisteren, kan het lezen beginnen. Een veel gehanteerde definitie van lezen is: het achterhalen van de betekenis van geschreven taal (Portaal, p191). Volgens Kohnstamm (2002) spreekt een kind zijn moedertaal vloeiend als het leert lezen. Lezen is ook een visuele vaardigheid, het hangt wel samen met spreekvaardigheid. Dit komt omdat het uiteindelijk beide gaat om klanken die samen een taal vormen.

Kohnstamm (2002) Geeft aan dat het kind voordat het toe is aan het leesproces, moet voldoen aan een aantal algemene vaardigheden. Allereerst moet het kind een algemene woordenschat hebben. Ten tweede moet het kind over een zekere vorm van concentratievermogen beschikken. Ten derde moet het kind zich aan bepaalde regels kunnen houden. Geschreven taal heeft namelijk veel regels en gewoonten. Ten vierde doet het lezen een beroep op het geheugen. Ten vijfde en laatste punt is het niveau van visuele discriminatie (onderscheiden van letters) dat een kind moet hebben.

Het belang van lezen in de maatschappij van tegenwoordig is groot. Tegenwoordig is overal tekst te vinden. Reclame, verkeersborden, winkels, noem maar op. Om volwaardig deel te kunnen nemen van de maatschappij, zonder afhankelijk te zijn van anderen, is het belang groot dat men deze verschillende tekstsoorten kan lezen en begrijpen. (Kohnstamm 2002)

Om het rijtje taalvaardigheden rond te maken, sluiten we af met de laatste van de taalvaardigheden; het schrijven. Schrijven is een handeling die een beroep doet op de fijne motoriek en de oog-handcoördinatie. Volgens Kohnstamm (2002) spreekt de oog-handcoördinatie voor zich. Een kind moet zijn hand waarmee hij de pen mee vast houdt doelgericht kunnen besturen. Wat de motoriek betreft, is het fijne motoriek om het kind zijn vingerkootjes willekeurig moet kunnen buigen. Ook de duim en pols zijn belangrijk. Het kind moet dit naar binnen en buiten kunnen draaien.

De eerste drie vaardigheden gaan voornamelijk over directe communicatie. Bij schrijven werkt dat anders. De schrijver is namelijk niet altijd in de onmiddellijke nabijheid van de lezer. Dat betekent dat de schrijver nog een keer kan nadenken over wat hij op wil schrijven en kan dit eventueel nog aanpassen. Ook is er een verschil in taalgebruik. Taaluitingen zijn bij het schrijven vaak langer en complexer dan bij het spreken. Ook moeten de zinnen grammaticaal correct geschreven worden. (Paus red. 2010)

WOORDENSCHAT

Zowel bij spreken, luisteren, lezen als schrijven wordt er gebruik gemaakt van woorden. Hoe meer woorden je kent, des te beter kun je je verstaanbaar maken in de maatschappij. Volgens Paus red. (2010) wordt er het volgende onder woordenschat verstaan: “woordenschat is een geheel van woorden en woordbetekenissen waarover hij mondeling en schriftelijk kan beschikken” (Portaal 2010, p152). Kohnstamm (2002) voegt daar aan toe dat een kind niet alleen de concrete dingen kan benoemen, maar ook de dingen die op dat moment niet zichtbaar voor hem zijn.

Er zijn verschillende visies over aan het vergroten van de woordenschat. Grofweg is dit onder te verdelen in twee opvattingen. De ene opvatting zegt dat men niet expliciet woorden hoeft aan te leren en de andere opvatting geeft juist aan dat het aanleren van woorden van groot belang is. Als we spreken over woordenschatonderwijs hebben we het over het aanleren van, over, leren van woorden (Paus red. 2010).

TAALBESCHOUWING

Het woord taalbeschouwing geeft de betekenis eigenlijk al aan, het beschouwen van taal. De meeste taalbeschouwing gaat spontaan. Kinderen zien iets, merken dit op en als ouder of als leerkracht kun je daar een gesprek over houden. In het onderwijs wordt dit uitgelokt. De leerkracht heeft bijvoorbeeld een prentenboek, tekst of plaat gekozen waar hij het met de kinderen over wil hebben. Taalbeschouwing gaat volgens Paus red. (2010) in twee stappen. Het begint met observeren. Zo kritisch mogelijk kijken naar de gebruikte tekst. Vervolgens begint het taal beschouwen. Je merkt iets op zoals bijvoorbeeld een taalfout. Dit wordt ook wel taalbeschouwing in ruimere zin genoemd. Daarnaast heeft men ook de taalbeschouwing in engere zin, of te wel de traditionele grammatica. Hiermee bedoeld men de zinsontleding en de woordbenoeming.

JEUGDLITERATUUR

De laatste inhoud van het taalonderwijs is jeugdliteratuur. Kohnstamm (2002) geeft aan dat dit alles met cultuur in het algemeen te maken. Als kinderen zelf kunnen lezen gaat er een boekenwereld voor hen open. Dit geeft voor het eerst eigen toegang tot de cultuur. Kinderen kunnen door middel van spreken, luisteren, lezen en schrijven hun eigen cultuur leren kennen.

2.1.2 TWEETALIG ONDERWIJS

In het leerplan Fries aan bod (2005) wordt er gesproken over tweetalig onderwijs, als twee talen als vak worden gegeven en als instructietaal bij andere vakken worden gebruikt. Dit betekent dat als een school beide talen op het rooster heeft staan en een dagdeel een andere taal als instructietaal heeft, zich een tweetalige school mag noemen.

De vorm van tweetalig onderwijs kan in de praktijk sterk variëren. Baker en Jones (1998) hebben de mogelijke vormen van tweetalig onderwijs geïnterviewd. Deze wordt weergegeven in het schema hieronder. Er is een onderscheid te maken tussen zwakke en sterke vormen van onderwijs in tweetaligheid.

Zwakke vormen van onderwijs in tweetaligheid

Type aanpak	Kind behoort tot	Taal in de klas	Sociaal doel en onderwijsdoel	Doel in taal uitkomst
1. Submersion (structured immersion)	Taalminderheid	Meerderheidstaal	Assimilatie	Eentaligheid
2. Submersion (Withdrawal classes)	Taalminderheid	Meerderheidstaal met 'pull out' lessen	Assimilatie	Eentaligheid
3. Segregatie	Taalminderheid	Minderheidstaal (gedwongen, geen keuze)	Apartheid	Eentaligheid
4. Transitie	Taalminderheid	Gaat van minderheids- naar meerderheidstaal	Assimilatie	(in feite) eentaligheid
5. 'mainstream' met vreemde taalonderwijs	Taalmeerderheid, gemengde situatie	Meerderheidstaal met T2 of VT lessen	Beperkte verrijking	Gedeeltelijk tweetaligheid
6. Separatie	Taalminderheid	Minderheidstaal (geen keuze meer)	Afscheiding/ autonomie	Gedeeltelijk tweetaligheid

Sterke vormen van onderwijs in tweetaligheid

7. Immersion	Taalmeerderheid	Tweetalig met eerste nadruk op T2	Pluralisme en verrijking	Volledige tweetaligheid
8. Handhaving	Taalminderheid	Tweetalig met nadruk op T1	Handhaving, pluralisme en verrijking	Volledige tweetaligheid
9. Two way/ duallanguage	Gemengde situatie minderheid en meerderheid	Minderheidstaal en meerderheidstaal	Handhaving, pluralisme en verrijking	Volledige tweetaligheid

Schema 2; Vormen van onderwijs in tweetaligheid (naar Baker en Jones, 1998) Uit: Fries aan bod (p. 36) door Oosterloo, A en Paus H (2005) Enschede, Stichting leerplan ontwikkeling (SLO)

In het bovenstaande schema wordt gesproken over taalminderheid en taalmeerderheid. In het Zuid-Afrikaanse onderwijs systeem is Xhosa de meerderheidstaal en Engels de minderheidstaal. Om een beter beeld te schetsen welke onderwijsvormen passen in dit onderwijssysteem, zullen hier onder een aantal onderwijsvormen uitgelegd worden die het beste aansluiten bij het Zuid-Afrikaanse onderwijs systeem.

De eerste onderwijsvorm is immersion. Dit is de vorm van tweetalig onderwijs wat men graag op de scholen in Zuid-Afrika wil zien. Immersion onderwijs wordt ook wel de onderdompelingsmethode genoemd. Op de zogeheten onderdompelingscholen wordt de minderheidstaal als voertaal in de klas voor de leerlingen die thuis de meerderheidstaal spreken. Het doel van deze vorm van tweetalig onderwijs is om volledige tweetaligheid te bereiken. De kinderen worden ondergedompeld in de tweede taal. Het idee hierachter is dat de meerderheidstaal buiten school voldoende aan bod komt, om die taal bij de kinderen te kunnen ontwikkelen. Het immersion onderwijs systeem kan ook nog onderverdeeld worden in de dubbele onderdompeling. In dit geval spreekt de helft van de kinderen de minderheidstaal en de andere helft de meerderheidstaal. De lessen worden in beide talen gegeven, de helft van de lestijd in de minderheid taal en de andere helft in de meerderheidstaal. (Fries aan bod 2005)

Echter wordt er een andere onderwijsvorm gezien op de scholen. Dit is namelijk het transitioneel tweetalig onderwijs. Er wordt binnen de zwakke vormen van tweetalig onderwijs minder rekening gehouden met de tweetalige situatie van de school. Een van de twee talen wordt het hele schoolprogramma belangrijker gevonden dan de andere. Bijvoorbeeld een transitioneel-tweetalig programma gebruikt de meerderheidstaal van de schoolkinderen als opstap naar het aanleren van de minderheidstaal. Men gebruikt dus de meerderheidstaal als pedagogisch-didactische reden om de kinderen de meerderheidstaal te leren. (Fries aan bod 2005)

2.2 NATIONAL CURRICULUM STATEMENT GRADE R-12 (NCS)

Het onderwijs in Zuid Afrika wordt geregeld volgens het 'National Curriculum Statement Grades R-12 (NCS)' (Department of Basic Education, 2011). Dit curriculum is ontwikkeld aan het eind van de apartheid en het begin van de democratie. Naar aanleiding van de nieuwe grondwet is er ook een nieuw curriculum voor het onderwijs ontwikkeld. Het National Curriculum Statement bepaald het beleid in de onderwijssector. Het geeft aan wat er aan kennis, vaardigheden en waarden aangeleerd moet worden in de Zuid-Afrikaanse scholen. Dit curriculum is bedoeld om er voor te zorgen dat de kinderen om de kennis, vaardigheden en waarden toe te passen in hun eigen leven. Met als doel een wereldburger te worden in een vrij land.

Omdat het onderwijs geregeld wordt door dit systeem, zal het ook de enige bron zijn die gebruikt wordt in het komende hoofdstuk.

Doelen van het National Curriculum Statements Grades R-12:

- *Het aanleren van kennis, vaardigheden en waarden aan leerlingen, die nodig zijn voor zelfontplooiing en een betekenisvolle participatie in de samenleving van een vrij land, ongeacht de sociaaleconomische achtergrond, ras, geslacht, fysieke en intellectuele capaciteiten*
- *Het verschaffen van toegang tot hoger onderwijs*
- *De vergemakkelijken van de overgang tussen school en werkplek*
- *Goede werknemers afleveren voor de werkgevers*

Het National Curriculum Statements Grades R-12 is gebaseerd op de volgende principes:

- *Er voor zorgen dat het onderwijssysteem uit het verleden verholpen is en dat er gelijke onderwijs kansen zijn voor alle lagen van de bevolking*
- *Het stimuleren van een actieve kritische benadering van het leren*
- *Hoge kennis en vaardigheden, de minimum doelen per grade moeten behaald worden*
- *Progressie, de inhoud en context van elk leerjaar moet aantoonbaar zijn*
- *De principes van de ecologische rechtvaardigheid en mensenrechten aanleren zoals vastgelegd in de Grondwet van de Republiek Zuid-Afrika*
- *Het erkennen van de rijke geschiedenis en het erfgoed van dit land, die een belangrijke bijdrage leveren aan het voeden van de waarden in de Grondwet*
- *Het verstrekken van een opleiding die vergelijkbaar is in kwaliteit van andere landen*

Het National Curriculum Statements Grades R-12 zorgt er voor dat de leerlingen in staat zijn tot:

- *Vinden en oplossen van problemen, beslissingen kunnen maken en creatief kunnen denken*
- *Zowel individueel als samen kunnen werken*
- *Verantwoordelijk voor eigen werk en organisatie*
- *Het kunnen verzamelen, analyseren, ordenen en kritisch evalueren van informatie*
- *Effectief kunnen communiceren met behulp van verschillende taalvaardigheden*
- *Verantwoordelijkheid kunnen afdragen tegen over het milieu en de gezondheid van anderen*
- *Het kunnen inzien en respect hebben voor de wereld als een geheel van samenhangende systemen*

TAAL NIVEAUS

Het leren van taal in de Intermediation Phase (Grade 4 tot en met 6) bevat meerdere talen. Het land heeft 11 officiële talen. Echter wordt er per regio gekozen welke talen er aangeboden worden op de school. Deze talen worden aangeboden op verschillende niveaus. Er wordt binnen de scholen onderscheid gemaakt tussen home language level (omgangstaal) en the first Additional language.

Home language, of te wel de omgangstaal, is de eerste taal die de kinderen kennen. Op dit niveau van taal wordt gekeken naar de interpersoonlijke communicatie. Ook wordt er gewerkt aan de cognitieve ontwikkeling van de taal. Dit is het toepassen van de taal in de maatschappij. De vaardigheden luisteren, spreken, lezen en schrijven worden hier geoefend.

The First Additional Language is een taal wat niet de omgangstaal betreft. Het is een tweede taal die naast de home language ontwikkeld wordt. In Zuid Afrika leren de meeste kinderen hun tweede taal, de Engelse taal, verder ontwikkelen als ze in grade 4 zitten. Dit betekent dat er een hoog niveau in Engels behaald moet worden aan het einde van grade 3. De kinderen moeten kunnen lezen en schrijven in het Engels. Het is wel zo dat wanneer de leerlingen voor het eerst naar school gaan, ze geen kennis hoeven te hebben van de tweede taal. In de eerste jaren wordt er geoefend om de taal te leren spreken en de basis interpersoonlijke communicatie vaardigheden worden geoefend. In grade 2 en 3 wordt er begonnen met literatuur zodat de leerlingen ook leren lezen en schrijven in de tweede taal.

In de Intermediate en Senior Phase (Grade 7 tot en met 9), worden de leerlingen getraind in het luisteren, spreken, lezen en schrijven in de tweede taal. Hier worden de lessen gegeven met de tweede taal als instructie taal. Nu ontwikkelen de kinderen ook de cognitieve academische vaardigheden.

Op het moment dat de kinderen naar de Senior Phase gaan moeten ze de tweede taal zowel interpersoonlijk als op cognitief niveau beheersen. In de realiteit zien we echter dat de leerlingen niet goed kunnen communiceren in de tweede taal. Dit is een uitdaging in de intermediate Phase en daarvoor om de leerlingen op een goed niveau van tweede taal af te leveren.

DE TAALVAARDIGHEDEN

Eerder heeft u al kunnen lezen over taalvaardigheden binnen de inhoud van het taalonderwijs. Ook in het National Curriculum Statements Grade R-12 (NSC) worden deze aangehaald als onderdeel van het taalonderwijs.

Luisteren en spreken staan centraal bij alle vakken. Door effectief te kunnen luisteren en spreken, leren de leerlingen om informatie te verzamelen, kennis op te doen, problemen op te lossen en ideeën te uiten. In de Intermediate Phase zullen de thuistaal sprekers hun vaardigheden meer ontwikkelen om goede conversaties en discussies te voeren. Ook al wordt er in deze fase niet meer les gegeven in de thuistaal, het is belangrijk om deze wel te blijven ontwikkelen. De leerkracht moet er dus voor zorgen dat alle kinderen de kans krijgen om te spreken in hun thuistaal.

Het ontwikkelen van de lees- en kijkvaardigheden staan centraal om tot goede leerprestaties te komen. Door middel van het lezen ontwikkelen de leerlingen de tweede taal. Door het lezen komen ze nieuwe woorden tegen en leren ze om een creatieve en kritische denker te worden. Uit onderzoek is gebleken dat de woordenschat ontwikkeling van kinderen sterkt afhankelijk is van de hoeveelheid er gelezen wordt. In grade 4 moeten de leerlingen het volgende kunnen wat betreft het leesproces.

Voor het lezen

- Voorkennis activeren
- Kijken naar de bron, auteur en publicatiedatum
- Lezen van de eerste en laatste alinea
- Voorspellingen maken

Tijdens het lezen

- Kleine pauze om te controleren of alle begrippen nog begrepen worden
- Vergelijking maken van de inhoud en de voorspelling
- Betekenisvol lezen, kijk eerst naar de context
- Visualiseren
- Blijf door lezen, ook al is er een gedeelte wat niet gesnapt wordt
- Herlees het gedeelte indien niet helemaal begrepen
- Vraag om hulp
- Noteer belangrijke punten
- Denk na over wat men leest

Na het lezen

- Trekt conclusie
- Schrijf een samenvatting, voor verheldering
- Denk na over nieuwe vragen over het onderwerp
- Is je doel bereikt?
- Snap je wat er staat?
- Evalueren van de kwaliteit van de tekst

Schrijven is een van de belangrijkste communicatie instrumenten die de leerlingen moeten beheersen. Door veel te schrijven in verschillende contexten, taken en onderwerpen leren de leerlingen nadenken over grammatica en spelling.

Het schrijven en ontwerpen van teksten bestaat uit de volgende fasen:

- Planning, doel en het publiek, brainstormen
- Opstellen gebruik maken van relevante bronnen
- Herzien, kijk kritisch laat het door anderen voorzien van feedback
- Bewerken
- Publiceren

Een goede basis van woordenschat, taalstructuren en grammatica vormt de basis voor de ontwikkelingen van alle taalvaardigheden. In de Intermediate Phase leren de kinderen dit verder ontwikkelen en te kunne praten over taal, meta cognitie. Ze zijn straks in staat op de kennis van taal te gebruiken om te experimenteren met taal.

2.3 CHALLENGES BINNEN HET ZUID AFRIKAANSE ONDERWIJS

Zuid Afrika gaf in 2014 20% van het bruto nationaal product uit aan de onderwijssectie. Dit komt neer op 254 miljard Rand, ongeveer 179 miljard euro. ('Education scores' 2014) Ondanks deze grote investering blijft het onderwijs in Zuid Afrika tegen grote problemen aan lopen.

Lucy Holborn (2013) geeft in het artikel 'Education in South Africa: Where did it go wrong' aan dat de Oost-Kaap het slechts presteert wat betreft educatie. De grootste problemen waar men binnen de scholen tegen aan loopt is het niveau van de leerkracht en het management. Daarnaast zijn er ook nog externe-factoren die meespelen zoals bijvoorbeeld de invloed van de apartheid en geld.

Deze problemen resulteren in een grote uitval van de kinderen. In 2001 zaten er 1,2 miljoen kinderen in grade 1. Echter heeft slechts 44% daarvan in 2012 het National Senior Certificate (NSC) in ontvangst mogen nemen. Van deze 1,2 miljoen kinderen heeft 12% hoog genoeg gescoord om ook daadwerkelijk te kunnen studeren aan de universiteit.

2.3.1 INTERNE FACTOREN

Het grootste probleem waar men binnen de scholen tegen aan loopt zijn de leerkrachten. Daarbij gaat het over een tekort aan leerkrachten maar ook dat er veel leerkrachten onder gekwalificeerd zijn. In de klas resulteert dit tot slechte resultaten van de leerlingen en een gebrek aan discipline (Department of Education 2009). Daarbij voegt Lucy Holborn (2013) nog aan toe dat leerkrachten alleen het deel onderwijzen waar zij zich comfortabel in voelen. Zo is het op dit moment een groot tekort aan wiskunde docenten. Dit komt omdat veel leerkrachten zich niet tot dit vak aangetrokken voelen, en het daarom liever niet onderwijzen. Jacob Zuma heeft in 2012 geprobeerd om de schoolinspectie weer terug te laten komen om zo het niveau van het onderwijs te verbeteren. Echter waren hier veel mensen op tegen omdat dit nog gevoelig ligt in verband met de apartheid. Toen kwamen blanke mensen op zwarte scholen het onderwijs niveau controleren.

Naast het niveau van de leerkrachten wordt er ook gekeken naar het management. Een goed lopende school heeft in de meeste gevallen een goede directeur. Op overheidsniveau zouden ze dit moeten aansturen. Echter is het district gebouw onderbemand en heeft het personeel niet de goede vaardigheden om dit management te regelen. Zonder de support van de overheid komt het aan op de vaardigheden van de directeur zelf. (Lucy Holborn 2013)

2.3.2 EXTERNE FACTOREN

In het artikel 'No one gets prizes' (2010) wordt aangegeven dat ondanks de apartheid al 20 jaar is afgeschaft, de invloed nog steeds groot is. De meeste zwarte leerkrachten waren, en zijn nog steeds, minder goed geschoold dan de blanke leerkrachten. De zwarte scholen hadden, en hebben nog steeds, minder faciliteiten en grotere klassen. De meeste kinderen op de zwarte scholen komen uit een arm gezin, niet goed onderwezen en Engels wordt er niet als omgangstaal gesproken. De ANC heeft veel geld gestoken in de township scholen om het onderwijs daar te verbeteren. Maar nog steeds is het onderwijs voor de meeste zwarte kinderen erg slecht. Als men de resultaten gaat vergelijken haalde een van de vier zwarte kinderen de matric in 2008. Slechts 39% slaagde. Vergeleken met de 98% van de blanke kinderen is dit een groot verschil.

Een andere externe factor is de betrokkenheid van ouders in het onderwijs. Lucy Holborn (2013) geeft aan dat twee derde van kinderen niet in dezelfde huishouding woont dan de biologische ouders. Ouders spelen een grote rol in het onderwijs van hun kind, alleen zien zij dit niet. Ouders hebben vaak hun kinderen nodig om thuis het huishouden te runnen. Dit betekend dat het kind thuis moet werken en geen onderwijs kan volgen.

Het thuiswerken samen met de laatste externe factor, tienerzwangerschappen, zorgen voor 26% van de kinderen die geen of nauwelijks onderwijs volgt.

2.4 TAALBENADERINGEN NADER BEKEKEN

Om te beslissen welke taalbenaderingen er nader bekeken moeten worden is er gekeken naar de vormen van tweetalig onderwijs, eerder aangehaald in het literatuur onderzoek. Daar werd beschreven dat het immersion onderwijs en het transitioneel onderwijs het meest gezien worden in Zuid Afrika. Naar aanleiding daarvan is er voor gekozen om de taalbenaderingen CLIL approach en translanguaging nader te onderzoeken. De reden is hier voor dat het de oorsprong van CLIL approach te vinden is het immersion onderwijs. In deze vorm van onderwijs worden de leerlingen ondergedompeld in een andere taal. Translanguaging heeft veel raakvlakken het transitioneel onderwijs, aangezien daar de ene taal belangrijker gevonden wordt dan de andere taal. In translanguaging zien we dan ook dat in de ene taal vooral het spreken en schrijven wordt geoefend en in de andere taal het lezen en luisteren.

2.4.1 CLIL APPROACH

“CLIL is een onderwijsvorm waarbij de leerinhouden van een vak (content), of een vreemde taal (language), geïntegreerd worden aangereikt, zodat ze ook geïntegreerd geleerd kunnen worden.” Strobbe e.a. (2013)

CLIL (Content and Language Integrated Learning) komt voort uit de didactiek immersieonderwijs, die vooral in de jaren zeventig in opmars kwam (Chevalking en Stegenga, 2012). Bij immersieonderwijs worden leerlingen ondergedompeld in een vreemde taal. Hierbij wordt er onderscheid gemaakt tussen gedeeltelijke immersie en volledige immersie. Bij gedeeltelijke immersie wordt 50% van de lessen in een vreemde taal aangeboden, bij volledige immersie is dit 50 tot 100%. CLIL is een Europese term die is ontstaan in de jaren negentig en aansluit bij het beleid van de Europese Unie om meertaligheid te stimuleren.

De lesactiviteit zal twee soorten doelstellingen hebben: een vakinhoudelijke doelstelling die gericht is op de vak inhoud en een talige doelstelling die gericht is op de voertaal. Leerkrachten zullen hierbij voldoende ondersteuning bieden om te zorgen dat de doelstellingen worden bereikt. Vooraf dienen zij de leerlingen duidelijk te maken wat de doelstellingen zijn zodat de leerlingen weten wat er van hen verwacht wordt. Aansluitend dienen beide doelstellingen geëvalueerd te worden zodat leerlingen een beeld krijgen van hun voortuitgang op beide gebieden. (Strobbe e.a 2013)

Het materiaal is aantrekkelijk en overzichtelijk voor leerlingen. De samenhang en structuur maakt het voor de leerlingen duidelijk om welke taal en welke vak inhoud het gaat. Zaken die daarbij kunnen helpen zijn een visuele ondersteuning, voorbeeldmateriaal, titels, subtitels en mindmap. Daarnaast zegt Strobbe (2013) dat het lesmateriaal opdrachten dient te bevatten waarbij leerlingen zich de taal eigen kunnen maken, te denken aan opdrachten tot overleg, groepsdiscussies of begripsvragen. CLIL materiaal dient een opbouw van oppervlakkige verwerking te bevatten. Dit begint bij motiverend, aansluitend bij voorkennis en eindt bij een uitdagende diepgaande verwerking.

Een CLIL leerkracht hanteert zoveel mogelijk de desbetreffende vreemde taal. Codewisseling, het overschakelen van de ene taal naar de nadere taal wordt zoveel mogelijk vermeden, zowel bij de leerkracht als leerlingen. Om te zorgen voor een rijke talige input is het van belang dat leerlingen in aanraking komen met sprekers en teksten in de desbetreffende vreemde taal. Authentiek materiaal is vandaag de dag veel te vinden op internet. Dit materiaal is vaak van een ander niveau dan teksten uit schoolboeken. Zo gaat het vaak om een ander woordenschat en grammaticaal niveau. (Strobbe e.a. (2013)

Een CLIL leerling moet een intrinsieke motivatie hebben om deel te nemen aan dit soort onderwijs. In sommige gevallen heeft een leerling niet te kiezen en is het automatisch aangewezen op CLIL onderwijs. Dit hoeft in principe niet uit te maken in de resultaten. Zoals Strobbe (2013) aangeeft kunnen alle leerlingen CLIL onderwijs volgen, zowel de sterke als zwakke leerlingen. Dit kan pas als de school het CLIL onderwijs goed en gestructureerd aanbiedt.

Een voordeel voor de leerling is dat CLIL onderwijs ervaringsgericht en erg actueel is. Dit heeft grote invloed op de belevingswereld van de leerling. De grootste winst die er voor de leerlingen uit te halen is, is dat ze veel leren over een vreemde taal en de zaakvakken ook nog eens goed beheersen.

2.4.2 TRANSLANGUAGING

“Translanguaging is the process of making meaning, shaping experiences, gaining understanding and knowledge through the use of two languages”. (Baker 2011, p 288)

Met andere woorden; beide talen worden op een dynamische en geïntegreerde manier aangeboden, zodat de leerlingen het spreken, lezen en niet te vergeten leren over een taal ontwikkelen.

De term trawsiethu, of te wel translanguaging is bedacht door Cen Williams, een onderwijskundige uit Wales, in het jaar 1980. Deze naam had hij bedacht voor het concept om systematisch twee talen te onderwijzen in dezelfde les (Baker 2011). Het was een reactie tegen het feit dat men de talen Welsh en Engels gescheiden wilden aanbieden. Het concept werd positief ontvangen en dit resulteerde tot het uitbreiden van het concept naar andere landen. Zo is het concept ‘two way immersion’ in de Verenigde Staten te vergelijken met translanguaging.

Volgens Garcia (2009) hoeft bij translanguaging een taal niet gekoppeld te zijn aan een bepaald vak, leerkracht of dag van de week. Er wordt flexibel met de talen om gegaan. Het doel van translanguaging is dan ook het meervoudig taalgebruik waarin meertalige sprekers zich ontwikkelen om zich te kunnen bewegen in een meertalige maatschappij.

Het materiaal bij translanguaging wordt als volgt ingedeeld. Bij spreken en luisteren gebruikt men vaak de luisterfragmenten in de ene taal en de kern of de opdracht in de andere taal. En in gesprekken kan men er voor kiezen om te switchen in de voertaal. Bij lezen wordt er gekozen om de tekst in de ene taal aan te bieden en de opdrachten in de andere taal. Dit kan ook betekenen dat de leerlingen een samenvatting moeten schrijven in de een andere taal dan dat de tekst gegeven is. Dit zelfde geldt voor het schrijven. Bijvoorbeeld een dictee wordt gegeven in de ene taal, en de leerlingen schrijven het op in de andere taal. (Lewis, Jones, Baker 2012)

Translanguaging kan de studenten helpen om de vakken die onderwezen worden in twee talen beter te begrijpen. Dit kan gerelateerd worden aan de zone van naaste ontwikkeling van Vygotsky (Cummins 2008). Er wordt namelijk steeds een denkstap verder gevraagd van de leerlingen. Leerkrachten kunnen studenten verplichten om beide talen te gebruiken, maar dit gebeurt wel in een gestructureerde en strategische manier. Om zo de taalvaardigheden en de cognitieve capaciteiten te ontwikkelen. Een leerkracht moet bij translanguaging beide talen goed beheersen zodat hij de studenten kan helpen waar nodig.

Ten tweede helpt translanguaging om de zwakkere taal te ontwikkelen.

En ten derde zorgt het voor een samenwerking tussen school en thuis. Vooral als het kind wordt onderwezen in een taal die thuis niet gebruikt wordt. Dit kan leiden tot een dieper inzicht in de taal. Ook kunnen beide talen uitgebreid worden door te inventariseren wat het kind op school heeft geleerd en dit aan de ouders kan vertellen.

3. METHODOLOGIE

In dit hoofdstuk staat de gehele methodologische opzet van het onderzoek beschreven. In de eerste paragraaf wordt in gegaan op het onderzoeksdesign. Vervolgens in paragraaf twee wordt de populatie beschreven. Paragraaf drie bevat de operationalisering waar wordt in gegaan op de meetbare termen. Vervolgens wordt in paragraaf vier de meetinstrumenten en hun meetniveaus verantwoord. In paragraaf vijf staat de manier van verwerken beschreven, ook wel de datapreparatie genoemd.

Vooraf aan het onderzoek is er de eerste vijf weken de tijd genomen voor oriëntatie. Niet alleen op de school maar ook het Zuid Afrikaanse onderwijssysteem in het algemeen. Het belang van oriëntatie is om een breed beeld te krijgen van de situatie waar het onderzoek plaats vindt. In de oriëntatie weken heeft de onderzoeker verschillende projecten bezocht met als oogpunt om de cultuur van Zuid Afrika beter te leren kennen.

In deze weken is er ook een bezoek gebracht aan Qhayiya primary school te Bathurst. Na het bekijken van alle projecten is er door de onderzoek gekozen voor de basisschool. Deze keuze is gemaakt op basis van beschikbaarheid bij de projecten, maar ook de mogelijkheden die Qhayiya primary school te bieden had.

Na deze keuze is er een periode van oriëntatie binnen de school geweest. In deze periode heeft de onderzoeker het schoolbeleid kunnen door lezen. Ook is er een bezoek gebracht in verschillende klassen. Hierin heeft de onderzoeker geobserveerd hoe de manier van onderwijs geven verloopt. Vooral in grade 4, de onderzoekspopulatie, zijn de meeste observaties gedaan.

Tijdens deze weken heeft de onderzoeker ook assistentie verleent aan de leerkrachten in grade 4 bij de lessen. Daardoor heeft de onderzoeker inzicht gekregen in het werk van de leerlingen en de resultaten daarvan.

3.1 ONDERZOEKSDESIGN

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag 'Welke interventies kunnen, binnen grade 4 van Qhayiya primary school, bijdragen aan een beter begrip van Engels als instructietaal?' is er gekozen voor een combinatie van een kwantitatief en kwalitatief onderzoek (Wat is onderzoek? 2011). Deze combinatie is als volgt ontstaan.

Er is begonnen met een kwantitatief onderzoek met als doel de gevonden interventies te testen in de praktijk. Echter liep de onderzoeker tijdens dit proces tegen een aantal belemmerende factoren aan. Het was niet haalbaar om een lessenserie voor de gekozen taalbenadering te maken omdat het onderwijs op Qhayiya primary school daar nog niet klaar voor is. Daarmee wordt bedoeld dat de basisontwikkeling van de kinderen niet volledig ontwikkeld is. Wat er bedoeld wordt met basisontwikkeling wordt in de operationalisering uitgelegd. De belemmeringen liggen niet alleen bij de leerlingen. Ook leerkrachten moeten kijken naar hun eigen niveau. In een interview met directeur werd er aangegeven dat de werkdruk hoog is en dat leerkrachten veel moeten doen. Sommigen geven les in twee fasen en daarnaast moet ook de administratie nog gedaan worden. Ook heeft de school niet veel ruimte binnen het curriculum omdat zij zich moeten houden aan de het National curriculum statement grade R-12 (NCS).

Daarom is er gekozen om het onderzoek voort te schrijven als kwalitatief onderzoek. Hierin wordt gekeken naar de interventies die het beste bij Qhayiya Primary school passen. Het ontwerp in dit onderzoek zal dan ook een advies rapport voor de school zijn, met de aanbevelingen die de onderzoeker heeft gevonden.

Kwantitatief onderzoek

In eerste instantie is er gekozen voor een kwantitatief onderzoek omdat er gewerkt zou worden met een experiment. Vandaar dat hieronder uitgelegd staat wat de bedoeling in eerste instantie zou zijn. Er is gekozen voor een experiment omdat er een samenhang wordt vermoed tussen de taalbenadering CLIL Approach en het verbeteren van Engels als instructietaal. Deze samenhang

wordt met dit experiment onderzocht. Er wordt een verband vermoed tussen CLIL approach en het beter leren begrijpen van de Engelse instructietaal. Dit wordt ook wel een causaal model genoemd. Een quasi-experiment is gekozen omdat er geen sprake is van randomisatie. Er wordt niet op toeval basis bepaald wie deelneemt aan het onderzoek, maar er wordt gewerkt met twee bestaande groepen, een experimentele en een controlegroep. Deze groepen bestaan uit 50 (experimentele groep) en 49 (controle groep) leerlingen. Bij de experimentele groep vindt er een interventie plaats. Dit zal gedaan worden door middel van begeleiden van de docenten en het assisteren van de lessen. Ook zal de onderzoeker zelf lessen geven. De controle groep volgt het reguliere programma.

Zoals het onderzoek in eerste instantie was vormgegeven was het een combinatie van een exploratief en een toetsingsonderzoek. Baarda en de Goede (2006) leggen dit als volgt uit. In een exploratief onderzoek gaat om het ontwikkelen en formuleren van een theorie en hypothese. Het is dus meer dan het verkennen van het 'veld' of om het registreren en beschrijven van verschijnselen. In een toetsingsonderzoek wordt er nagegaan of een of meer hypothesen die de onderzoeker heeft gesteund worden. Deze hypothesen zijn afgeleid uit een theorie.

In het geval van dit onderzoek is er een theoretische verdieping gemaakt over het taalonderwijs en het Zuid-Afrikaanse onderwijs systeem. De hypothese van de onderzoeker was dat er een manier, taalbenadering, moest zijn om Engels als instructietaal te verbeteren. Vanuit het theoretische onderzoek is gebleken dat er meer taalbenaderingen nader onderzocht moesten worden. Resultaten daarvan kunt u later lezen in het hoofdstuk rapportage en ook in de conclusie.

Kwalitatief onderzoek

Aangezien de onderzoeker tijdens het onderzoek er achter kwam dat een kwantitatief onderzoek niet geheel realiseerbaar is door belemmerende factoren, is er ook gekozen voor kwalitatief onderzoek. Een kwalitatief onderzoek wordt als volgt beschreven: "Kwalitatief onderzoek is een vorm van een empirisch onderzoek waarbij overwegend gebruik gemaakt wordt van gegevens van kwalitatieve aard en dat als doel heeft onderzoeksproblemen in of van situaties, gebeurtenissen en personen te beschrijven en te interpreteren." (Reulink, N. & Lindeman L. 2005 p4)

Tijdens een kwalitatief onderzoek wordt er gebruik gemaakt van participerende observaties en open interview en documenten analyses, dit wordt verder uitgelegd in paragraaf vier, meetinstrumenten. In dit onderzoek is het kwalitatieve gedeelte te herkennen aan de volgende kenmerken. Het onderzoek wordt gedaan in een alledaagse situatie, namelijk het onderwijs. De bestaande situatie wordt gebruikt als onderzoekssituatie. Ook is het onderzoek geheel binnen de context. Dat wil zeggen dat dit onderzoek past bij Qhayiya Primary school en daarvoor geschreven is.

In een kwalitatief onderzoek gaat het om het verwerven van directe informatie waarbij de onderzoeker zelf het onderzoeksinstrument is. Daarmee wordt bedoeld dat de onderzoeker midden in het werkveld staat en participeert in de dagelijkse gang van zaken. (Reulink, N. & Lindeman L. 2005)

3.2 POPULATIE

De populatie in dit onderzoek bestaat uit de leerlingen van grade 4 van Qhayiya primary school. Deze grade is opgesplitst in twee groepen. De meeste observaties zijn uitgevoerd in grade 4a. De reden hiervoor is dat 4a in eerste instantie de experimentele groep zou zijn in het experiment.

Grade 4a bestaat uit 48 leerlingen, waarvan 29 jongens en 19 meisjes. Grade 4b bestaat uit 46 leerlingen, waarvan 29 jongens en 17 meisjes. De leeftijden van de leerlingen verschillen aangezien men net zolang blijft zitten totdat het niveau gehaald is. De leeftijden in grade 4 zijn 9 tot en met 14 jaar.

's Ochtends wordt er gestart met 'assembly'. Dit houdt in dat de hele school bij elkaar komt op het plein om te bidden en te zingen. Ook wordt er door één van de leerkrachten iets gezegd. Daarna gaan de kinderen naar de klas. Tot elf uur wordt er les gegeven. Daarna is er een half uur pauze. Na de pauze gaat de schooldag door tot twee uur. In het lesprogramma van Grade 4 zitten de volgende vakken:

Vak	Instructie uren per week
Xhosa (Home language)	6
Engels (First Additional Language)	5
Wiskunde (Mathematics)	6
Biologie en techniek (Natural Sciences and Technology)	3,5
Aardrijkskunde en geschiedenis (Social Sciences)	3
Sociale vaardigheden (Life Skills)	4
Totaal	27,5

Schema 3; 'The instructional time in the Intermediate Phase' uit: Schoolpolicy Intermediate Phase, grade 4 till 6

Het schema hier onder toont de resultaten van grade 4 in de eerste term van dit schooljaar. De leerlingen hebben het niveau gehaald als zij level 3 of hoger scoren. Uit deze resultaten kan worden opgemaakt dat de meeste leerlingen op alle vakken, behalve wiskunde, zakken voor het minimum niveau wat behaald moet worden. Een van de redenen hiervoor is dat in grade 4 alle testen voor het eerst in het Engels worden afgenomen. Doordat de leerlingen niet alles snappen wat er van ze gevraagd wordt, kunnen zij geen goed antwoord geven. Dit is ook meteen het grootste probleem waar leerkrachten van grade 4 tegen aan lopen.

	No. learners	No. passed	No. failed	% passed	% failed		Level 7 80-100%	Level 6 70-79%	Level 5 60-69%	Level 4 50-59%	Level 3 40-49%	Level 2 30-39%	Level 1 0-29%
Home language (Xhosa)	96	42	54	44	56		-	-	1	16	25	23	31
First additional language (English)	96	36	60	37	63		-	1	-	8	27	30	30
Mathematics	96	74	22	77	23		28	8	3	14	21	9	13
Natural sciences	96	30	66	31	69		-	-	1	6	17	30	42
Social sciences	96	25	71	26	74		-	3	5	9	8	20	51
Life skills	96	10	86	10	90		-	-	-	2	8	30	56

7	outstanding achieved	80-100%
6	meritorious achieved	70-79%
5	substantial achieved	60-69%
4	adequate achieved	50-59%
3	moderate achieved	40-49%
2	elementary achieved	30-39%
1	not achieved	00-29%

Schema 4; results term 1, grade 4 a and b

3.3 DE OPERATIONALISERING

In dit onderzoek wordt gemeten door middel van welke interventie(s) de leerlingen van grade 4 de Engelse instructietaal beter zullen begrijpen. Omdat er in dit onderzoek een aantal begrippen zitten die vaak terug komen, worden deze uitgelegd bij de meetbare termen.

3.3.1 MEETBARE TERMEN

Begrippen die centraal staan tijdens dit onderzoek zijn de begrippen ‘taalbenadering’, ‘tweetalig onderwijs’ en ‘instructietaal’. Ook het begrip ‘basisontwikkeling’ zal toegelicht worden aangezien dit gebruikt wordt in de methodologie, resultaten en conclusie. Deze begrippen zijn vrij abstract en daarom geoperationaliseerd.

Informatie over deze begrippen is zowel gestructureerd als ongestructureerd verzameld.

Gestructureerd doordat er concrete zoekopdrachten zijn gedaan in het literatuuronderzoek. Ook tijdens het interview zijn er concrete vragen gesteld over deze begrippen. Ongestructureerd omdat er doormiddel van ongestructureerde en participerende observatie informatie verzameld is over de begrippen.

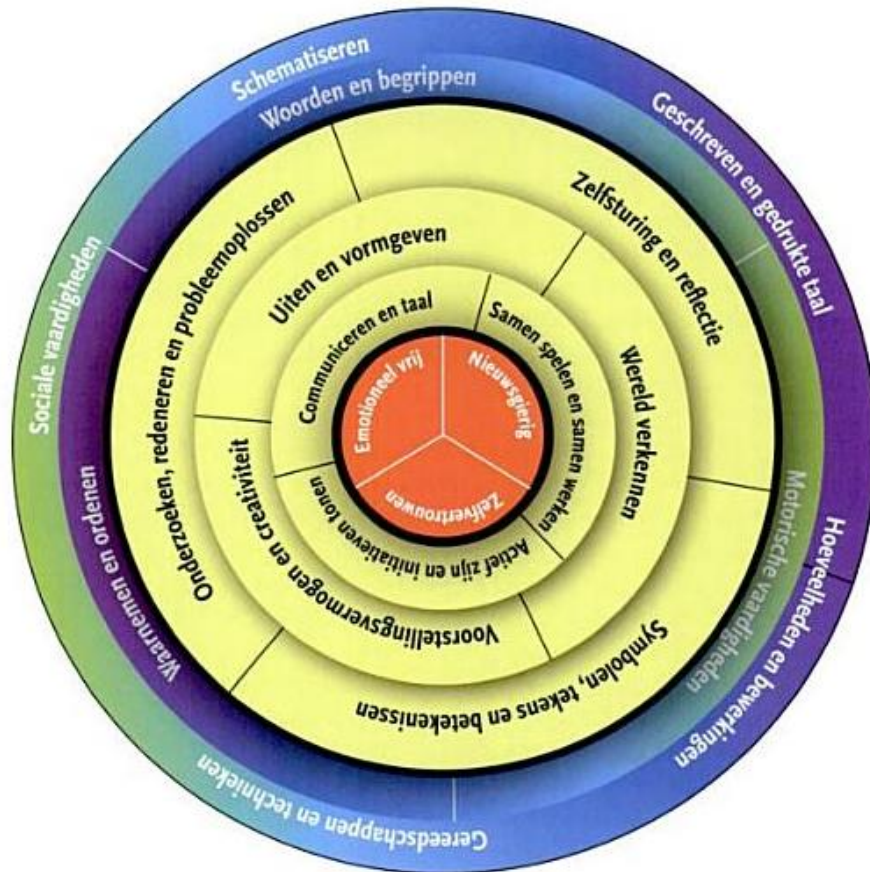
Het eerste begrip ‘*taalbenadering*’ wordt door Edward Anthony (1963) als volgt gedefinieerd:

“Approach is a set of assumptions about language teaching which involve the nature of language, learning, teaching.” Dit houdt in dat een taalbenadering een manier van taalaanbod is wat op een natuurlijke manier wordt aangeboden. In dit onderzoek is gekeken naar een taalbenadering die aansluit bij het onderwijs aanbod van Qhayiya primary school.

‘*Tweetalig onderwijs*’ wordt in het Leerplan Fries aan bod (2005) als volgt gedefinieerd: “Er wordt pas gesproken over tweetalig onderwijs, als twee talen als vak worden gegeven en als instructietaal bij andere vakken worden gebruikt. Dit betekent dat als een school beide talen op het rooster heeft staan en een dagdeel een andere taal als instructietaal heeft, zich een tweetalige school mag noemen.” (p. 34)

Het begrip ‘*instructietaal*’ is op zich zelf niet abstract. Toch moet het uitgelegd worden in de situatie van dit onderzoek. Op Qhayiya primary school wordt van grade R tot en met grade 3 Xhosa als instructietaal gehanteerd. Engels is hierbij een op zich zelf staand vak. Vanaf grade 4 is niet Xhosa maar Engels de instructietaal. Dit betekend dat vanaf deze grade alle lessen in het Engels gegeven wordt en dus de omgangstaal met de kinderen ook Engels is. Xhosa is vanaf deze grade weer een op zich zelf staand vak.

Het begrip ‘*basisontwikkeling*’ komt uit de visie op ontwikkelingsgericht onderwijs van Frea Janssen Vos (2008). Als men gevraagd wordt wat een kind van drie tot acht jaar moet leren, zullen er ongetwijfeld antwoorden komen zoals; rekenen, lezen, schrijven etc. Deze vaardigheden kunnen volgens Frea Janssen Vos pas ontwikkeld worden als de basisenmerken goed ontwikkeld zijn. Kinderen moeten emotioneel vrij zijn, zelfvertrouwen hebben en nieuwsgierig zijn. Als dit goed zit, staat een kind pas open voor nieuwe leer ontwikkelingen. In het schema hieronder wordt weergegeven hoe de basisontwikkeling in elkaar zit. In het midden van de cirkel staan de basisenmerken. Daarom heen de brede persoonlijkheidsontwikkeling en als laatste cirkel de specifieke kennis en vaardigheden.

Figuur 1; Basisontwikkeling volgens Frea Janssen Vos (2008) Uit: Basisontwikkeling (p.22) door Janssen Vos, F (2008) Assen, Koninklijke van Gorcum

3.4 MEETINSTRUMENTEN EN HUN MEETNIVEAUS

Als meetinstrumenten is er gekozen voor een interview, observatie en deskresearch. Schema 5 hieronder laat de relatie tussen de meetinstrumenten en de deelvragen zien.

Deelvraag	Literatuuronderzoek	Deskresearch	Observatie	Interview
Op welke wijze wordt Engels als instructietaal geïntroduceerd?	n.v.t.	In de 'school language policy' van Qhayiya primary school staat beschreven welke taal er gehanteerd wordt tijdens de lessen.	Doormiddel van een open observatie is gekeken naar de manier van lesgeven. Daarnaast is er via een gestructureerde observatie gekeken hoe vaak Xhosa gebruikt wordt als instructie taal.	In het interview met de directeur is er gevraagd naar de taalsituatie op de school. Dit kunt u lezen bij vraag 1
Door middel van welke taalbenadering op basis van de tweetalige onderwijs vormen van Baker en Jones (1998) zullen de leerlingen van grade 4 Engels als instructietaal beter kunnen begrijpen?	Er is literatuur onderzoek gedaan naar de verschillende vormen van tweetalig onderwijs van Baker en Jones (1998) daarin zijn een aantal vormen naar voren gekomen en verder uitgelegd.	Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden heeft de onderzoeker onderzoek moeten doen naar het curriculum van de school en het curriculum van Zuid Afrika. (CAPS)	Doormiddel van observatie is er gekeken welke vorm van tweetalig onderwijs het beste bij Qhayiya primary school zou moeten passen. Dit is gedaan doormiddel van een open observatie.	n.v.t.
Welke andere taalbenadering sluit aan op de gekozen taalbenadering volgens Baker en Jones (1998)?	Doormiddel van literatuur onderzoek zijn de taalbenaderingen 'CLIL approach' en 'translanguaging' vergeleken. De belangrijkste bronnen hierin zijn Strobbe e.a. (2013), Lewis, Jones, Baker (2012) en Cummins (2008)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Welke interventies gebaseerd op de gekozen taalbenadering(en) kunnen geïntroduceerd worden binnen Qhayiya primary school?	De uitkomsten van het literatuur onderzoek spelen samen met de observaties en interviews de uitkomst op deze vraag.	Het deskresearch is hier van belang omdat de taalbenadering moet passen bij het beleid van de school.	Uit de observaties is gebleken dat er wellicht meer interventies nodig zijn dan alleen een bepaalde taalbenadering.	Ook is voor deze vraag een open interview gebruikt. De onderzoeker wilde graag de uitdagingen binnen het onderwijs in Zuid-Afrika weten. Dit is te lezen in vraag 1 van beide interviews

Schema 5; verantwoording meetinstrumenten bij de deelvragen.

Interview

Om informatie te verzamelen over het schoolbeleid en de regels binnen de school is er gekozen voor een open interview. Een open interview is informatie te verzamelen uit mededelingen van de ondervraagde personen, om daarmee een vooraf geformuleerde probleemstelling te formuleren (Dictaat kwalitatief onderzoek 2005). Reulink en Lindeman (2005) verstaan onder open interviews alle interviews die niet volledig zijn gestructureerd.

Er is een interview afgenomen met de directeur en met de leerkracht van grade 2, zij is tevens head of departement. Er is gekozen om een interview met deze twee mensen te houden omdat ten eerste de directeur goed weet hoe het schoolbeleid in elkaar zit. Het interview met de head of departement is gekozen omdat zij nauw betrokken is bij het beleid van de school.

Naast de officiële interviews heeft de onderzoeker ook gesprekken gehad met de leerkracht van grade 4a. Deze gesprekken kunnen niet een interview genoemd worden aangezien de onderzoeker het niet op die manier heeft voorbereid. Wel hebben deze gesprekken geholpen om inzicht te krijgen in de problemen die men tegenkomt in grade 4. Dit is terug te vinden in de bijlagen als 'logboek'.

Observatie

In het begin van het onderzoek is er gekozen voor een ongestructureerde observatie. Om een beeld te krijgen van het reilen en zeilen binnen het Zuid-Afrikaanse onderwijs. Tijdens deze observaties is er gekeken naar het klassenmanagement, het taalgebruik binnen de klas, maar ook de manier van les geven in andere klassen dan grade 4. Later in het onderzoek is er gekozen voor een gestructureerde observatie. Er is gekozen voor een gestructureerde observatie om een concreet beeld te krijgen van het gebruik van talen binnen de lessen. Met behulp van deze observatie is er gemeten hoe vaak er gebruik gemaakt wordt van Xhosa binnen het Engelstalige onderwijs. Dit is relevant voor het onderzoek, want als er veel Xhosa binnen de Engelstalige instructie gesproken wordt, belemmert dit de ontwikkeling van de Engelse woordenschat. (Baarda en de Goede 2006)

Ook is er binnen dit onderzoek veel gebruik gemaakt van participerende observaties. Aangezien de onderzoeker zelf les heeft gegeven of assistentie heeft verleent aan de leerkracht. Doormiddel van deze observaties heeft de onderzoeker inzicht gekregen in de resultaten van de leerlingen, door bijvoorbeeld het werk van de leerlingen te corrigeren.

Deze observaties zijn te vinden in de bijlage 'logboek'. De observaties zullen gecodeerd staan als open/participerende observatie en gestructureerde observatie.

Deskresearch

Als deskresearch is er voor gekozen om het schoolbeleid van de school door te lezen. De reden hiervoor is omdat de onderzoeker meer inzicht wilde krijgen in hoe dingen geregeld zijn op deze school. De afspraak die met de school gemaakt is dat de onderzoeker het beleid mag inzien maar geen materiaal mag kopiëren. Echter met toestemming mocht de onderzoeker wel de visie en de missie verwerken in het onderzoek. Doormiddel van dit deskresearch weet de onderzoeker nu wat de visie en de missie van de school is. ook heeft de onderzoeker gekeken naar het taalbeleid en de manier van toetsen binnen de school. Naast het deskresearch van het schoolbeleid heeft de onderzoeker het National Curriculum Statement gelezen. Dit is het algemene beleid van het onderwijs in Zuid-Afrika.

3.5 DE DATAPREPARATIE

Bij de datapreparatie is er voor gekozen om alle data door te nemen en de belangrijkste gegevens te coderen. De data die doorgenomen is bevat het logboek met daarin de observaties, en de interviews. De volgende set codes is uit de preparatie gekomen:

Instructie	Engels als instructietaal
	Moedertaal als ondersteuning
	Herhaling
Pedagogisch leerklimaat	Klaslokaal
	Materiaal
	Visualisatie
	Respect
	Veiligheid in de klas
	Straffen
Leerkracht	Gesprek leerkracht grade 4
	Leerkracht gedrag
	Administratie
	Assisteren/les geven
Leerlingen	Niveau
	Leeftijd
	Resultaten
	Omgeving

Deze codes zijn tot stand gekomen doordat de onderzoeker heeft gekeken naar de passende begrippen in dit onderzoek. De eerste categorie 'Instructie' is gekozen omdat het onderzoek gaat over Engels als instructietaal. De tweede categorie 'Middelen' is gekozen omdat de township scholen over het algemeen niet over veel materiaal beschikken, dit zou invloed kunnen hebben op de lessen. Categorie drie 'Leerkracht' is van belang om te kijken wat er in de lessen aangepast kan worden door de leerkracht. Ook speelt de leerkracht een grote rol in het overbrengen van de stof. De volgende categorie 'Leerlingen' kan daarbij niet ontbreken. Zij zijn van belang in dit onderzoek omdat het gekeken wordt in hoeverre de instructietaal op hen overkomt. En de laatste categorie 'Didactiek' is van belang omdat men kan bekijken welke manier van lesgeven het effectiefst is.

4. RESULTATEN

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd. Tijdens de datapreparatie zijn er een vijftal codes naar voren gekomen. Om deze te versterken worden de resultaten per code gepresenteerd. Per onderdeel zal er een korte conclusie aan verbonden worden.

Instructie

De code instructie is onderverdeeld in Engels als instructietaal, moedertaal als ondersteuning en herhaling.

Observatie

Tijdens het onderzoek heeft de onderzoeker gebruikt gemaakt van observaties. Daarbij is onderscheid te maken in open en gestructureerde observaties. Voor de code instructie is voornamelijk gebruik gemaakt van de gestructureerde observatie.

In de gestructureerde observatie is gekeken naar het gebruik van de moedertaal als ondersteuning van de les. In totaal is deze observatie vijf keer uitgevoerd, waarvan twee keer een aardrijkskunde les, twee keer een geschiedenisles en één keer een Engelse les. Er is gemeten hoe vaak er in een uur gebruikt gemaakt werd van de moedertaal als ondersteuning bij de instructie en het contact met de leerlingen. De gemiddelde uitkomsten staan hieronder weer gegeven.

MOEDER TAAL ALS ONDERSTEUNING:	HOOGSTE AANTAL WAARGENOMEN BINNEN HET UUR	LAAGSTE AANTAL WAARGENOMEN BINNEN HET UUR	GEMIDDELD WAARGENOMEN BINNEN HET UUR: (OP BASIS VAN 5 OBSERVATIES)
INSTRUCTIE	30	16	21,4
CONTACT MET LEERLINGEN	29	15	22,2

Schema 6; Gestructureerde observatie moedertaal als ondersteuning

De resultaten hier boven geven aan wat het hoogste, laagste en gemiddelde gebruik van de moedertaal tijdens de lessen. Uit deze resultaten heeft de onderzoeker geconcludeerd dat het gemiddelde bij beide categorieën vrij hoog ligt. Binnen een uur wordt er gemiddeld 21,4 keer gebruik gemaakt van de moedertaal als ondersteuning in de instructie. Het contact met de leerlingen is 22,2. Als men kijkt naar de hoogst waargenomen keren binnen een uur kan men opmaken dat het gemiddelde dicht bij de hoogste aantal ligt dan bij de laagste. De onderzoeker had de voorspelling gemaakt dat de leerkrachten minder gebruik zouden maken van de moedertaal als ondersteuning. Echter is er waargenomen dat de moedertaal meer gebruikt wordt dan gedacht. In een aantal lessen wordt de moedertaal zelf volledig als instructietaal gehanteerd. Ook gaat al het contact met de leerlingen in de moedertaal. Het gebruik van de moedertaal in zowel de instructie als het contact met de leerlingen resulteert in een mindere ontwikkeling van de Engelse taal.

Deskresearch

De onderzoeker heeft voor deskresearch het schoolbeleid van de school doorgelezen. Daarbij ook het taalbeleid. Hierin kwam de volgende belangrijke informatie naar voren.

De visie op taal in de school is het lesgeven zoveel mogelijk in de moedertaal, indien mogelijk. Het aanbieden van tenminste één andere taal dan de moeder taal moet aangeboden worden. Daarnaast wordt er in de missie beschreven dat Xhosa als moedertaal ontwikkeld moet worden en Engels als tweede taal (of te wel de First Additional Language)

In grade 4 is de instructietijd voor de talen als volgt. Instructietijd voor de omgangstaal, Xhosa, per week is 6 uur. De instructietijd voor de tweede taal, Engels, per week is 5 uren.

Pedagogisch leerklimaat

De code middelen is onderverdeeld in klaslokaal, materiaal, visualisatie, respect, veiligheid in de klas en straffen.

Observatie

Voor de code pedagogisch leerklimaat is er gebruik gemaakt van een open observatie. De onderzoeker heeft allereerst gekeken naar de middelen die aanwezig zijn in het klas lokaal en waar de leerkracht gebruik van maakt. Ter visualisatie zijn er een aantal foto's weergegeven van het klaslokaal van grade 4.

Zoals op de foto's te zien is wordt er gebruikt gemaakt van een krijtbord. Deze wordt elke dag gebruikt om op te schrijven wat de leerlingen moeten doen. Daarnaast is het een middel voor visualisatie van de lessen. Zo wordt er uitleg op gegeven en eventueel een illustratie op getekend.

Verder hangen er in het klaslokaal grote prikborden. Deze kunnen gebruik worden om het werk van de kinderen op te hangen. Echter hangt hier weinig tot niks. Het afgelopen half jaar heeft er gehangen: rooster, alfabet in hoofd- en kleine letters.

De kinderen hebben hun eigen boeken die zij elke dag meenemen. De boeken zijn genummerd en worden aan het begin van het schooljaar uitgedeeld. Leerlingen zijn zelf verantwoordelijk voor deze boeken en moeten deze aan het eind van het schooljaar weer inleveren. De opdrachten worden in verschillende schriften geschreven. Alle opdrachten uit het boek worden op losse blaadjes geschreven. De belangrijk opdrachten voor bijvoorbeeld een toets worden in een schrift geschreven. Dit schrift wordt dan weer gebruikt als samenvatting zodat de kinderen kunnen leren.

Afbeelding 1; Klaslokaal grade 4, foto 1

Afbeelding 2; Klaslokaal grade 4, foto 2

Afbeelding 3; Klaslokaal grade 4, foto 3

Ook is er van het pedagogisch leerklimaat gekeken naar de veiligheid in de klas. Tijdens de aanwezigheid in de klas viel op wat voor discipline de leerlingen hier hebben. 's Ochtends staan ze in rijen klaar voor het ochtend gebed. In de klas wordt er voordat het eten komt gebeden en als er iemand binnen komt staan de leerlingen op en begroeten deze persoon. Ze hebben respect voor iedereen die hoger dan hen staat. De leerkracht van grade 4 geeft aan dat dit vanaf grade R wordt aangeleerd. Indien nodig met harde hand. Dit sluit meteen aan bij de volgende sub codes, veiligheid in de klas en straffen. Tijdens een aantal observaties heeft de onderzoeker gezien dat de leerlingen niet snel antwoord geven als hen wat gevraagd wordt. De observatie in grade 7 is daarvan een goed voorbeeld. Hierin vraagt de leerkracht een aantal dingen aan de klas, waar vervolgens niemand op reageert. Omdat de leerlingen naar zijn idee te stil zijn wordt er geslagen om hen te motiveren. Ook daarna blijft het stil. Later als er een aantal leerlingen het goede antwoord hebben gegeven, zijn er meer leerlingen die durven te spreken.

Leerkracht

De code leerkracht is onderverdeeld in gesprek met de leerkracht van grade 4, leerkracht gedrag, administratie en assisteren/les geven.

Observatie

Voor de code leerkracht is gebruik gemaakt van de open observatie. Tijdens het assisteren/lesgeven heeft de onderzoeker ervaren hoeveel werk de leerkracht naast het lesgeven moet verrichten. Zo moeten er dagelijks bijna honderd schriften nagekeken worden. Bij toetsen moet dit worden nagekeken en gerapporteerd. Daarnaast is de leerkracht veel uit de klas om de vergaderingen van de commissie waarin zij/hij zit bij te wonen.

Verder is er vanuit observaties gekeken naar het gedrag van de leerkracht. Daarin wordt opgemerkt dat het onderwijssysteem hier nog in een fase is dat de kinderen worden geslagen op het moment dat er gestraft moet worden. Leerkrachten geven zelf aan dat het niet altijd is op de leerlingen te straffen maar om hen te motiveren. Het slaan als straffen is door de onderzoeker opgemerkt in alle klassen waar zij heeft geobserveerd.

Interview

In het interview is gesproken over de werkdruk van de leerkrachten. De eerste alinea is van het interview met de directeur en de tweede alinea van het interview met Miss Funde, de Head of Departement.

Als eerste haalt hij aan dat de werkdruk voor de leerkrachten veel te hoog ligt. Veel leerkrachten geven les in minstens twee vakken en vaak ook nog in verschillende fasen van het onderwijs. Doordat leerkrachten aanwezig moeten zijn in twee klassen tegelijkertijd gaat er veel onderwijstijd verloren. Leerlingen zijn vaak alleen in de klas. Doordat er niet constant een leerkracht is krijgen de leerlingen niet alle kennis die ze nodig hebben om de examens te maken. Dit resulteert volgens de directeur in een hoog percentage wat betreft zittenblijvers en/of uitvallende leerlingen.

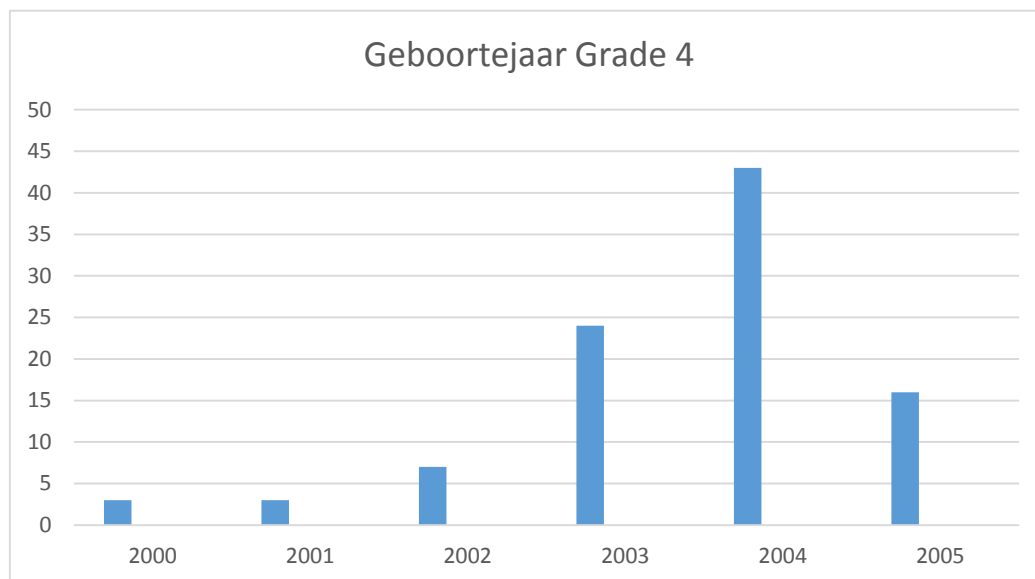
Als tweede struikelblok haalt Miss Funde de administratie van de leerkracht aan. Naast het lesgeven moet de leerkracht ook de administratie van de klas doen. Dit omvat het corrigeren van het werk van de kinderen, rapportage van de leerresultaten, maar ook het werk binnen de commissies in de school. Elke leerkracht is namelijk verplicht om aan één of meer commissies deel te nemen. De tijd om bij elkaar te komen wordt geregeld onder schooltijd. De werkdruk voor de leerkrachten is hoog. Doordat veel vergaderingen tijdens schooltijd gehouden worden, zitten leerlingen alleen in een klas. Miss Funde geeft aan dat ook dit bijdraagt aan de content gap.

Leerlingen

De code leerlingen is onderverdeeld in leeftijd, niveau, resultaten en omgeving

Deskresearch

Om te leeftijden van grade 4 weer te geven heeft de onderzoeker de verschillende leeftijden binnen deze groep in een grafiek gezet.

Grafiek 1; Geboortejaar Grade 4, aantal leerlingen per geboorte jaar

Het niveau van de leerlingen uit grade vier wordt aangetoond met de resultaten van de eerste term van dit schooljaar.

	No. learners	No. passed	No. failed	% passed	% failed		Level 7 80-100%	Level 6 70-79%	Level 5 60-69%	Level 4 50-59%	Level 3 40-49%	Level 2 30-39%	Level 1 0-29%
Home language (Xhosa)	96	42	54	44	56		-	-	1	16	25	23	31
First additional language (English)	96	36	60	37	63		-	1	-	8	27	30	30
Mathematics	96	74	22	77	23		28	8	3	14	21	9	13
Natural sciences	96	30	66	31	69		-	-	1	6	17	30	42
Social sciences	96	25	71	26	74		-	3	5	9	8	20	51
Life skills	96	10	86	10	90		-	-	-	2	8	30	56

7	outstanding achieved	80-100%
6	meritorious achieved	70-79%
5	substantial achieved	60-69%
4	adequate achieved	50-59%
3	moderate achieved	40-49%
2	elementary achieved	30-39%
1	not achieved	00-29%

Schema 7; results term 1, grade 4 a and b.

Interview

De onderzoeker heeft tijdens dit onderzoek een interview afgenomen met de directeur en de Head of Department. Beide geven aan dat de omgeving een rol speelt in de ontwikkeling van de leerlingen. De eerste alinea komt uit het interview met de directeur. De tweede alinea komt uit het interview met miss. Funde, de Head of Departement.

Als derde wordt de omgeving aangehaald. De omgeving waar de school zich bevindt is midden in de township. Veel mensen zijn arm en hebben weinig materiaal etc. om handen. Er is een hoog percentage werkloosheid en daardoor ook een hoog crimineel percentage. Als de kinderen om twee uur klaar zijn met school is dat de omgeving waar zij zich in bevinden.

Als derde speelt de achtergrond van de kinderen een grote rol. De kinderen die hier op school zitten, vertelt Miss Funde, komen allemaal uit de township. Sommige kinderen zijn heel arm en krijgen thuis bijna niks te eten. Op school wordt er voor gezorgd dat deze kinderen in ieder geval ontbijt krijgen. Ouders kennen de Engelse taal niet en kunnen de kinderen daarom niet helpen met het huiswerk. Ook zijn er volgens Miss Funde veel kinderen alleen thuis na school tijd. De ouders zijn aan het werk en komen pas laat terug. Als je dan om twee uur al klaar bent met school en je moet wachten tot zes uur. Dan zijn de gevaren om in het criminele circuit te komen groot. Ouders hebben een grote bijdragen in het onderwijs, echter staan ze daar niet altijd bij stil. Als een kind uitvalt op school is het de verantwoordelijkheid van de ouder om er voor te zorgen dat het kind weer terug komt. Als ouders zelf niet goed geschoold zijn motiveren ze hun eigen kinderen ook niet.

5. CONCLUSIE EN DISCUSSIE

In dit onderzoek stond de volgende vraag centraal:

Welke interventies kunnen, binnen grade 4 van Qhayiya primary school, bijdragen aan een beter begrip van Engels als instructietaal?

Om antwoord te kunnen geven op de bovenstaande vraag, is deze onderverdeeld in deelvragen. In de conclusie wordt er antwoord gegeven op deze vragen. Daarna volgt de discussie. Hierin wordt beschreven wat de onderzoeker anders had kunnen doen. Ook wordt er beschreven wat opvallende zaken waren die de onderzoeker is tegengekomen in het onderzoek. Tot slot worden de aanbevelingen gedaan voor zowel de school als de mogelijkheden voor een vervolg onderzoek.

5.1 CONCLUSIE

5.1.1 DEELVRAGEN

Op welke wijze wordt Engels als instructietaal geïntroduceerd?

Het beleid van de school is gebaseerd op het National Curriculum Statements Grades R-12 wat gemaakt is door de overheid. In dit document staat beschreven waar het onderwijs in Zuid-Afrika aan moet voldoen. Hier staat ook in beschreven hoe het taalonderwijs wordt vormgegeven. Voor de Intermediation Phase, waar grade 4 onder valt, geldt het volgende:

De home language, of te wel de omgangstaal, is de eerste taal die de kinderen kennen. Op dit niveau van taal wordt gekeken naar de interpersoonlijke communicatie. Ook wordt er gewerkt aan de cognitieve ontwikkeling van de taal. Dit is het toepassen van de taal in de maatschappij. De vaardigheden luisteren, spreken, lezen en schrijven worden hier geoefend.

The First Additional Language is een taal wat niet de omgangstaal betreft. Het is een tweede taal die naast de home language ontwikkeld wordt. In Zuid Afrika leren de meeste kinderen hun tweede taal, de Engelse taal, verder ontwikkelen als ze in grade 4 zitten. Dit betekent dat er een hoog niveau in Engels behaald moet worden aan het einde van grade 3. De kinderen moeten kunnen lezen en schrijven in het Engels. Het is wel zo dat wanneer de leerlingen voor het eerst naar school gaan, ze geen kennis hoeven te hebben van de tweede taal. In de eerste jaren wordt er geoefend om de taal te leren spreken en de basis interpersoonlijke communicatie vaardigheden worden geoefend. In grade 2 en 3 wordt er begonnen met literatuur zodat de leerlingen ook leren lezen en schrijven in de tweede taal.

Het taalbeleid van Qhayiya primary school sluit hier bij aan. Er wordt beschreven in het schoolbeleid dat de visie op het taalonderwijs is om, indien mogelijk, zoveel mogelijk in de moedertaal les te geven. Daarmee wordt bedoeld dat er vanaf grade 4 wel Engelse les gegeven moet worden maar Xhosa nog steeds als moedertaal ontwikkeld wordt.

In grade 4 is de instructietijd voor de talen als volgt. Voor Xhosa, de Home language, wordt zes uren aan instructie ingeroosterd. Voor Engels, de First Additional Language, vijf uren per week.

Uit de observaties is gebleken dat er in de praktijk meer gebruik gemaakt wordt van de moedertaal dan eigenlijk zou moeten. In grade 4 moet de leerkracht zijn lessen volledig aanbieden in het Engels. Ook de taal die onderling gesproken wordt is dan Engels. De observaties wezen uit dat er in de lessen voor meer dan 50% gebruikt wordt gemaakt van de moedertaal.

Geconcludeerd kan worden dat Engels als First Additional Language, of te wel als tweede taal wordt aangeboden. Daarbij krijgen de leerlingen per week vijf uren aan instructie. Wat daarbij opvalt is dat er meer instructie voor Xhosa gegeven wordt dan Engels. Ook wordt er tijdens de lessen veel gebruik gemaakt van de moedertaal als ondersteuning om de instructie uit te leggen en het contact met de leerlingen. Doordat er in de Engels gesproken lessen als nog veel Xhosa gesproken wordt, wordt de tweede taal niet optimaal ontwikkeld.

Door middel van welke taalbenadering op basis van de tweetalige onderwijs vormen van Baker en Jones (1998) zullen de leerlingen van grade 4 Engels als instructietaal beter kunnen begrijpen?

In het literatuur hoofdstuk is het schema van Baker en Jones (1998) over tweetalig onderwijs te vinden (zie pagina 14/15). De onderwijs vormen die het beste bij het Zuid-Afrikaanse onderwijs passen zijn immersion en transitioneel onderwijs.

De eerste onderwijsvorm is immersion. Dit is de vorm van tweetalig onderwijs wat men graag op de scholen in Zuid-Afrika wil zien. Immersion onderwijs wordt ook wel de onderdompelingsmethode genoemd. Op de zogeheten onderdompelingscholen wordt de minderheidstaal als voertaal in de klas voor de leerlingen die thuis de meerderheidstaal spreken. Het doel van deze vorm van tweetalig onderwijs is om volledige tweetaligheid te bereiken. De kinderen worden ondergedompeld in de tweede taal. Het idee hierachter is dat de meerderheidstaal buiten school voldoende aan bod komt, om die taal bij de kinderen te kunnen ontwikkelen. Het immersion onderwijs systeem kan ook nog onderverdeeld worden in de dubbele onderdompeling. In dit geval spreekt de helft van de kinderen de minderheidstaal en de andere helft de meerderheidstaal. De lessen worden in beide talen gegeven, de helft van de lestijd in de minderheid taal en de andere helft in de meerderheidstaal. (Fries aan bod 2005)

Echter wordt er een andere onderwijsvorm gezien op de scholen. Dit is namelijk het transitioneel tweetalig onderwijs. Er wordt binnen de zwakke vormen van tweetalig onderwijs minder rekening gehouden met de tweetalige situatie van de school. Een van de twee talen wordt het hele schoolprogramma belangrijker gevonden dan de andere. Bijvoorbeeld een transitioneel-tweetalig programma gebruikt de meerderheidstaal van de schoolkinderen als opstap naar het aanleren van de minderheidstaal. Men gebruikt dus de meerderheidstaal als pedagogisch-didactische reden om de kinderen de meerderheidstaal te leren. (Fries aan bod 2005)

De visie op taal in de school is het lesgeven zoveel mogelijk in de moedertaal, indien mogelijk. Het aanbieden van tenminste één andere taal dan de moeder taal moet aangeboden worden. Daarnaast wordt er in de missie beschreven dat Xhosa als moedertaal ontwikkeld moet worden en Engels als tweede taal (of te wel de First Additional Language)

In grade 4 is de instructietijd voor de talen als volgt. Instructietijd voor de omgangstaal, Xhosa, per week is 6 uur. De instructietijd voor de tweede taal, Engels, per week is 5 uren.

Op basis van het literatuuronderzoek, deskresearch en observaties is de onderzoeker tot de volgende conclusie gekomen.

Beide onderwijs vormen, zowel immersion onderwijs als transitioneel onderwijs, komen voor op Qhayiya primary school. Het transitioneel onderwijs is vooral waar te nemen in de klassen R tot en met 3. Hier wordt in de moedertaal les gegeven en wordt Engels gegeven als vak. Het immersion onderwijs is waar te nemen vanaf grade 4. Daar worden de leerlingen ondergedompeld in de Engelse taal. Vanaf deze grade is dit de instructietaal. Wel wordt er door de onderzoek geconstateerd dat ondanks alle lessen in het Engels zijn er nog veel gebruikt gemaakt wordt van de moedertaal als ondersteuning.

De onderwijsvorm, op basis van Baker en Jones (1998), die het beste bij Qhayiya primary school past is het immersion onderwijs. Dit heeft te maken met het taalbeleid van de school maar ook het nationaal curriculum wat voor geheel Zuid Afrika telt.

Welke andere taalbenadering sluit aan op de gekozen taalbenadering volgens Baker en Jones (1998)?

Er is voor gekozen om twee taalbenaderingen met elkaar te vergelijken. Dit zijn CLIL approach en translanguaging. Er is voor deze twee taalbenaderingen gekozen op basis van het literatuur onderzoek naar tweetalig onderwijs. Daar werd beschreven dat het immersion onderwijs en het transitioneel onderwijs het meest gezien worden in Zuid Afrika. Naar aanleiding daarvan is er voor gekozen om de taalbenaderingen CLIL approach en translanguaging nader te onderzoeken. De reden is hier voor dat het de oorsprong van CLIL approach te vinden is het immersion onderwijs. In deze vorm van onderwijs worden de leerlingen ondergedompeld in een andere taal. Translanguaging heeft veel raakvlakken het transitioneel onderwijs, aangezien daar de ene taal belangrijker gevonden wordt dan de andere taal. In translanguaging zien we dan ook dat in de ene taal vooral het spreken en schrijven wordt geoefend en in de andere taal het lezen en luisteren.

Overeenkomsten in de taalbenaderingen is dat het bij beide gaat om het ontwikkelen van twee talen, waarbij een van de talen de minderheidstaal is. Echter worden de leerlingen bij CLIL approach ondergedompeld in één taal terwijl bij translanguaging een combinatie gemaakt wordt van beide talen. Qua materiaal moet bij CLIL approach alles in een taal aangeboden worden. Terwijl bij translanguaging alles tweetalig aangeboden moet worden, met name de visualisering in het klaslokaal. Dit betekent dat er voor translanguaging meer materiaal nodig is dan voor CLIL approach. Voor de leerkracht vraagt translanguaging meer voorbereiding dan CLIL approach. Dit heeft te maken met het volgende. De boeken in het onderwijssysteem in Zuid Afrika zijn vanaf grade 4 al volledig in het Engels. Dit komt dus ten goede van CLIL approach. Zou men hier willen werken met translanguaging zouden veel van deze materialen weer vertaald moeten worden naar Xhosa. Dit vraagt dus weer extra inspanning van de leerkracht. Voor de leerlingen is CLIL approach in het begin lastiger dan translanguaging. Dit heeft te maken met dat bij CLIL approach er helemaal geen gebruik gemaakt mag worden van de moedertaal. Het is een volledige onderdompeling in één taal. Bij translanguaging wordt gebruik gemaakt van beide talen en zal voor de leerlingen veiliger voelen.

Kort samengevat:

	Talen	Materiaal	Leerkracht	Leerling
CLIL approach	Onderdompeling in één taal.	Alles eentalig aanbieden.	Minder voorbereiding in lessen	Veiligheid is minder groot doordat er geen gebruik gemaakt wordt van moedertaal.
Translanguaging	Gebruik maken van twee talen	Alles tweetalig aanbieden	Meer voorbereiding in lessen, vertalen naar een van de twee talen	Veiligheid is groter doordat er gebruikt gemaakt wordt van moedertaal

Schema 8; samenvatting verschillen en overeenkomsten taalbenaderingen

De taalbenadering die het beste aansluit bij de keuze gebaseerd op Baker en Jones (1998) is CLIL approach. Eerder werd het verband al beschreven dat CLIL approach in vorm van immersie onderwijs is. CLIL approach past het beste bij Qhayiya primary school omdat de leerling volledig wordt ondergedompeld in een andere taal, in dit geval het Engels. Ook past deze benadering het beste bij de school omdat deze het minste werk voor de leerkracht is. aangezien de werkdruk van de leerkrachten hier hoogt ligt, kunnen zij er niet veel extra werk meer bij hebben.

Welke interventies gebaseerd op de gekozen taalbenadering(en) kunnen geïntroduceerd worden binnen Qhayiya primary school?

De gekozen taalbenaderingen zijn het immersieonderwijs op basis van Baker en Jones (1998) en daarbij aansluitend het CLIL onderwijs, wat voortkomt uit het immersie onderwijs. Op basis van deze twee taalbenaderingen kunnen de volgende interventies op Qhayiya primary school geïntroduceerd worden. De indeling van deze interventies is gebaseerd op de code set die gemaakt is tijdens de datapreparatie en ook gebruikt is in het weergeven van de resultaten.

Instructie (*Engels als instructietaal, moedertaal als ondersteuning, herhaling*)

Bij de taalbenaderingen immersie onderwijs en CLIL approach moet de instructie uit een taal bestaan, in dit geval de Engelse taal. Engels is dan, zo ook beschreven in het taalbeleid van de school en het nationaal curriculum, de instructietaal. Bij CLIL onderwijs mag er wel gebruik gemaakt worden van een aantal woorden in de moedertaal, in dit geval Xhosa. Deze woorden bestaan dan uit kernwoorden om de instructie van de leerkracht te versterken. Belangrijk is bij deze taalbenaderingen dat de opdrachten worden herhaalt. Doordat een leerling de instructie vaker hoort, zal hij het, ondanks dat er bijna geen Xhosa gebruikt wordt, beter verstaan.

Pedagogisch leerklimaat (*Klaslokaal, materiaal, visualisatie*)

Zoals hierboven beschreven staat mag er tijdens de instructie gebruikt gemaakt worden van een aantal kernwoorden die de instructie versterken. Belangrijk is bij CLIL onderwijs dat deze worden gevisualiseerd worden voor de leerlingen. Dit is eenvoudig te doen door de woorden op het bord te schrijven. Zijn er woorden die in het gehele hoofdstuk steeds naar voren komen is het aan te raden om deze woorden op te hangen in de klas, zodat ze altijd zichtbaar zijn voor de leerlingen. Verder is het visualiseren van de lesstof erg belangrijk. Dit ter ondersteuning van de lesstof. Deze visualisering kan op het bord maar ook op de prikborden achter in de het klas lokaal. Gebruik afbeeldingen uit bijvoorbeeld de krant of tijdschriften, zodat het nieuws actueel is. Ook kan er werk van de kinderen hangen wat over het zelfde thema gaat. Materiaal wat langer gebruikt kan worden, wordt aangeraden om te plastificeren.

Leerkracht (*leerkracht gedrag, administratie, lesgeven*)

Het lesgeven zal de leerkracht volledig in de onderdompelingstaal, in dit geval het Engels moeten geven. Het is van belang dat de leerkracht ook tegen de leerlingen in deze taal spreekt zodat de kinderen wennen aan Engels als omgangstaal. Alleen de kernwoorden die de instructie versterken mogen in het Xhosa aangeboden worden. Verder is het een voordeel voor de leerkracht dat in deze taalbenadering geen extra administratieve taken zitten. De boeken zijn al volledig in het Engels. Verder zijn de kernwoorden makkelijk op te schrijven. Het klaslokaal voorzien van materiaal hoeft de leerkracht niet alleen te doen. Leerlingen kunnen ook afbeeldingen in tijdschriften of de krant zoeken. Bewaar daarom altijd oude kranten en tijdschriften zodat deze nog een keer gebruikt kunnen worden.

Leerlingen (*niveau, leeftijd, resultaten, omgeving*)

Voor de leerlingen zal deze taalbenadering het meeste wennen zijn. Zij zijn namelijk gewend om in hun moedertaal te spreken met de klasgenootjes en de leerkracht. Ook dit zal zoveel mogelijk beperkt moeten worden. Leerlingen moeten leren om in de Engelse taal gesprekken te kunnen voeren. In het begin zal dit de leerlingen uit hun veilige zone halen. Later, als zij dit vaker hebben geoefend, zal het beter gaan en zullen leerlingen dit ook als van zelfsprekend ervaren. Leerlingen ontwikkelen de gesprekstechnieken in de moedertaal buiten school in hun eigen omgeving. Wat betreft het niveau van de leerlingen, kan iedereen taal sterk of zwak CLIL onderwijs volgen.

5.1.2 HOOFDVRAAG

Welke interventies kunnen, binnen grade 4 van Qhayiya primary school, bijdragen aan een beter begrip van Engels als instructietaal?

De interventies op basis van de taal benaderingen immersie onderwijs en CLIL onderwijs staan in de deelvraag hiervoor beschreven. Echter wordt er bij de hoofdvraag niet alleen gekeken naar de interventies die geïntroduceerd kunnen worden op basis van een taalbenaderingen, maar ook naar interventies in het algemeen. Tijdens het onderzoek is de onderzoek tegen een aantal belemmerende factoren aangelopen. Deze staan in de methodologie beschreven als het gebrek aan basisvaardigheden. Naar aanleiding van deze basisvaardigheden zal er een lijst met interventies gemaakt worden die geïntroduceerd kunnen worden voordat er gewerkt kan worden aan de interventies wat betreft de taalbenaderingen.

Op basis van de cirkel van basisontwikkeling van Frea Jansen Vos (2008) zullen de interventies gebaseerd zijn. Ook zal er een link worden gelegd naar dezelfde set codes die gebruikt zijn tijdens de datapreparatie, de resultaten en het beantwoorden van een van de deelvragen.

Om tot een goed leerproces te komen zijn er een aantal voorwaarden waar de leerlingen aan moeten voldoen. De eerste drie kenmerken zijn nieuwsgierig, emotioneel vrij zijn en zelfvertrouwen hebben. Als deze drie kenmerken goed ontwikkeld zijn bij de leerlingen, zullen zij beter in staat zijn om de lesstof op te pakken. Hieronder staan de interventies beschreven hoe deze kenmerken ontwikkeld kunnen worden.

Instructie (*Engels als instructietaal, moedertaal als ondersteuning, herhaling*)

Engels als volledige instructietaal is voor veel leerlingen een onveilige situatie. Tot en met grade 3 hebben de leerlingen instructie gevolgd in Xhosa. De overgang om alles daarna in grade 4 volledig in het Engels te volgen is groot. Doordat de leerlingen de taal niet goed beheersen durven ze niet altijd in het openbaar te spreken. Dit heeft maken het zelfvertrouwen van de leerlingen. Om de leerlingen hier tegemoet te komen zou het een oplossing zijn om de eerste term van het schooljaar in grade 4 gebruik te maken van beide talen. Leerlingen leren zo dat de instructies volledig in het Engels gaan. Maar leerkrachten kunnen hier nog dingen in het Xhosa vertellen voor extra ondersteuning. Ook het antwoorden van de leerlingen kan ik deze term nog in twee talen. Aanbevolen wordt wel dat er zoveel mogelijk in het Engels gesproken worden. Maar waar de leerlingen er niet uit komen kunnen zij overschakelen naar de veilige zone namelijk hun moedertaal. Het contact van leerlingen onderling moet zoveel mogelijk gestimuleerd worden om ook in het Engels te spreken. Zodat leerlingen vertrouwd raken met het spreken van de Engelse taal. Tijdens de lessen kan dit geoefend worden door kleine gespreksoefeningen. Een aantal voorbeelden hiervan worden uitgelegd in het adviesrapport van de school (zie bijlage 1).

Om de nieuwsgierigheid van de leerlingen te bevorderen is het belangrijk om afwisseling in de lessen aan te bieden, zodat de leerlingen altijd uitkijken naar wat gaat komen. Houd daarbij wel een vaste structuur in de lessen aan, dit geeft veiligheid voor de leerlingen.

Pedagogische leerklimaat (*Klaslokaal, materiaal, visualisatie, respect, veiligheid in de klas, straffen*)

In het pedagogisch leerklimaat staan alle drie de basisvaardigheden centraal. Het is belangrijk dat een kind zich emotioneel vrij voelt, zelfvertrouwen heeft en nieuwsgierig is. Wat geconstateerd is in het school systeem op Qhayiya primary school is dat er geslagen wordt als straf. Leerlingen krijgen een tik op de vingers met de liniaal of de stok. Al voor dat de leerkracht dit doet kijken leerlingen moeilijk en voelen de pijn al voordat er geslagen is. Dit heeft alles te maken met emotioneel vrij zijn. Leerlingen proberen zich sterk te houden en niet te houden maar naar het slaan gebeurt dit vaak toch. Een manier om dit anders te doen is te kijken naar andere manieren van straffen. Een aantal voorbeelden hiervan worden gegeven in het advies rapport (zie bijlage 1).

Verder kan het materiaal in de klas bijdragen aan het zelfvertrouwen van de leerlingen. Als er werk hangt wat de leerlingen zelf hebben gemaakt dan kunnen andere leerlingen dit bekijken. Het kan

gebruikt worden in de lessen. Dit resulteert dat een leerling doorheeft dat hij of zij gezien wordt. Het werk hangt er en wellicht worden er complimenten over gegeven. Dit versterkt het zelfvertrouwen van de leerlingen. Doordat er materiaal van de leerlingen hangt maakt dit het lokaal eigen. Een plek waar de leerling zich veilig kan voelen.

Leerkracht (*leerkracht gedrag, administratie, les geven*)

De leerkracht speelt een grote rol in het ontwikkelen van de basisbehoeften van de leerlingen. Hoe laat de leerkracht zijn leerlingen veilig voelen in de klas en wat doet hij er aan om het zelfvertrouwen van hen te stimuleren. Heeft de leerkracht na gedacht over de lesopzet zodat hij de leerlingen nieuwsgierig kan maken. Dit zijn allemaal vragen die een leerkracht zichzelf kan stellen. Ten eerste kan een leerkracht zelfvertrouwen geven aan de leerlingen door hun simpelweg complimenten te geven, dit is wat in het onderwijssysteem zoals het nu is mist. Ook kan de leerkracht kijken naar de leerlingen als individu. Hoe behandel je elke leerling. Het maakt soms een groot verschil om te weten wat voor achtergrond een leerling heeft. Persoonlijk contact met de leerlingen is daarom erg belangrijk. Dit geeft de leerlingen het gevoel dat ze gehoord worden en er mogen zijn. Een opzet voor een persoonlijk gesprek is te vinden in het advies rapport (zie bijlage 1). Dit gesprek kan een onderdeel van het portfolio zijn.

Leerlingen (*Niveau, leeftijd, resultaten, omgeving*)

Leerlingen zijn zelf het belangrijkste middel om tegemoet te komen tot de drie basisvaardigheden. Het gaat er tenslotte om dat het kind emotioneel vrij is, zelfvertrouwen heeft en nieuwsgierig is. Om een leerling zelf vertrouwen te geven en nieuwsgierigheid in het leerproces te wekken, is het een idee om de leerlingen te betrekken in dit proces. Toetsen worden gemaakt maar vervolgens nooit weer gereflecteerd met de klas. Als een leerling inzicht krijgt in wat zijn fouten zijn, kan het daarvan leren en zich verder ontwikkelen. Daarnaast zou het instellen van een portfolio het proces kunnen bevorderen. Hierin kunnen de leerlingen hun resultaten kwijt waar ze trots op zijn. Hierdoor kunnen zij thuis laten zien waar ze goed in zijn. Een voorbeeld van een eenvoudig portfolio is te vinden in het advies rapport (zie bijlage 1). Verder kan er binnen de klas gekeken worden naar de niveaus van de leerlingen. Sommigen kunnen meer aan dan anderen maar draaien nu precies het zelfde onderwijssysteem mee. Voor anderen is het gemiddelde niveau te hoog en zouden een tandje lager moeten werken. Als een leerkracht inzicht heeft op welke niveau de leerlingen zitten, kan dit gemakkelijk toe gepast kunnen worden in de lessen. Een voorbeeld hiervan is te vinden in het advies rapport (zie bijlage 1).

5.2 DISCUSSIE

Tijdens het onderzoek heeft de onderzoeker ervaren dat het soms lastig is om samen te werken met de basisschool. Mensen komen te laat voor afspraken of zijn ze vergeten. Daardoor kosten sommige dingen meer tijd dan nodig. Ook heeft de onderzoeker ervaren dat plannen lastig is. Deze twee belemmeringen heeft geresulteerd in een ander onderzoek dan de bedoeling was. Als het onderzoek nog een keer over gedaan kon worden had de onderzoeker gekozen voor een nog praktischere invulling. Door er een volledig kwantitatief onderzoek van te maken en de taal prestaties van de leerlingen te meten met een voor- en na meting.

Voor de rest kwam de onderzoeker tijdens het onderzoek er achter dat er een probleem aanwezig was op de school dat eigenlijk eerst opgelost moet worden voordat er aan de taalvaardigheden gewerkt kan worden. Dit is het gebrek aan de basisontwikkeling bij de leerlingen. Als de leerling niet emotioneel vrij is, zelfvertrouwen heeft en nieuwsgierig is kan het niet tot een goed leerproces komen. Dit zal in de suggesties voor een vervolg onderzoek ook genoemd worden.

Nu, na het onderzoek, is de onderzoeker wel tevreden met het onderzoek zoals het nu beschreven staat. Er is als nog een praktisch advies uitgekomen wat de onderzoeker aan de school kan presenteren.

5.3 AANBEVELINGEN

Aanbevelingen voor de school werden eerder al in de conclusie weer gegeven. Ook in het advies rapport staan deze beschreven (zie bijlage 1). Hieronder worden kort de belangrijkste aanbevelingen weergegeven.

Instructie:

- ✓ Eerste periode van grade 4 kan er een combinatie gemaakt worden met de instructietaal en de moedertaal, zodat de leerlingen kunnen wennen als Engels als instructietaal
- ✓ Daarna mag er volgens CLIL approach gebruik gemaakt worden van een lijst met kernwoorden in de moedertaal om te instructie te verduidelijken
- ✓ Gebruik maken van gespreksoefeningen om de leerlingen vertrouwd te maken met de Engelse taal als voertaal
- ✓ Biedt genoeg afwisseling in de lessen maar houdt wel dezelfde structuur aan zodat leerlingen weten waar zij aan toe zijn

Pedagogisch leerklimaat:

- ✓ Visualisatie van de kernwoorden en de lesstof door eigen werk van leerlingen of artikelen uit de krant of tijdschriften
- ✓ Om de basisbehoeften te ontwikkelen is het raadzaam om te kijken naar de pedagogische omgang met de leerlingen. Zo kan een andere manier van straffen dan slaan meer veiligheid bieden
- ✓ Zorg er voor dat het lokaal een veilig pedagogisch leerklimaat wordt. Dit kan bevordert worden door samen met de leerlingen het lokaal in te richten door werk van leerlingen op te hangen. Ook een keer in de zoveel tijd van plek verwisselen zorgt voor een goede groepsdynamiek

Leerkracht:

- ✓ Na de eerste periode wordt er van de leerkracht verwacht dat er alleen in het Engels les gegeven wordt. Zowel de instructie als de omgang met de leerlingen

- ✓ Door het geven van complimenten kan een leerkracht het zelfvertrouwen van de leerlingen bevorderen
- ✓ Zorg voor persoonlijk contact met de leerlingen. Dit kan bijvoorbeeld door middel van individuele gesprekken

Leerlingen:

- ✓ Betrek leerlingen in hun eigen leerproces. Bespreek toetsen en opdrachten zodat leerlingen kunnen zien wat ze de volgende keer beter kunnen doen
- ✓ Maak samen met de leerlingen een portfolio. Een map waar de leerlingen en de leerkracht materialen in kunnen stoppen waar zij trots op zijn

5.4 SUGGESTIES VERVOLGONDERZOEK

Er zijn meerdere suggesties voor een vervolg onderzoek. Ten eerste kan er nader gekeken worden naar de taalbenaderingen. Daarmee wordt bedoeld dat een praktisch onderzoek op de school gewaardeerd zou worden. Dit zou kunnen bestaan uit een lessenserie gebaseerd op het immersie onderwijs en CLIL approach.

Verder kan er ook een vervolg onderzoek gedaan worden naar de basisontwikkeling van de leerlingen en de vorderingen hiervan. Ook dit kan een praktisch onderzoek zijn door bijvoorbeeld een activiteiten plan op te stellen. Daarbij kan ook gebruik gemaakt worden van een voor en na meting. Door eerst vast te stellen in hoeverre de basisbehoeften zijn ontwikkeld bij de leerlingen. Vervolgens de activiteiten uitgevoerd worden en dan kan het nog een keer gemeten worden.

LITERATUURLIJST

BIBLIOGRAFIE

- Baarda DB, Goede, MPM (2006) Basisboek Methoden en Technieken. Vierde herziende druk. Groningen/Houten, Wolters-Noordhoff
- Baker, C. Jones, B. Lewis, G. (2012) Translanguaging: origins and development from school to street and beyond. Bangor University & ESRC Bilingualism Centre at Bangor University, Bangor, UK
- Baker C en Jones P. (1998) Encyclopedia of Bilingualism and Bilingual Education. Clevedon, MultilingualMatters
- Department of education (2009) Challenges facing education in South Africa. Pretoria, Department of education
- García, O., & Kleifgen, J. (2010), Bilingualism for Equity and Excellence in Minority Education: The United States. Jaspaert, In Van den Branden, K., Van Avermaet, P. & M. Van Houtte (eds.), Equity and Excellence in Education. Towards Maximal Learning Opportunities for All Students. New York/London: Routledge. 166-189.
- Kohnstamm, R.(2002) Kleine ontwikkelingspsychologie, deel 2 de schoolleeftijd. Houtum/Diegem, BohnStafleu Van Loghum.
- Landenmodule Zuid-Afrika Nuffic 1e druk september 2010 versie 3, januari 2012 Den haag.
- Losskarn, D. e.a. (2012) ANWB Extra Zuid Afrika. Den Haag, ANWB B.V. Marlies Ellenbroek
- Oosterloo, A en Paus H (2005) Fries aan bod leerplan Fries voor het primair onderwijs. Enschede Stichting leerplanontwikkeling (SLO)

INTERNET

- Achtergrond informative Zuid Afrika. Geraadpleegd op 28 maart 2014 via <http://www.zuid-afrika.nl/id/1/7/achtergronden/>
- Department of Basic Education (2011) *National Curriculum Statements Grades R-12, Curriculum and Assessment Policy Statement (CAPS), Home English* Geraadpleegd op 2 April 2014 via <http://www.education.gov.za/Curriculum/CurriculumAssessmentPolicyStatements/tabid/419/Default.aspx>
- Educatie en school (2008). Thuistaal en schooltaal. Geraadpleegd op 12 mei 2014 via: <http://educatie-en-school.infonu.nl/diversen/26209-thuistaal-en-schooltaal.html>
- Education scores big in 2014 budget. Geraadpleegd op 15 mei 2014 via: <http://www.sanews.gov.za/south-africa/education-scores-big-2014-budget>
- Holborn, L (2013). Education in South Africa, where did it go wrong? Geraadpleegd op 14 mei 2014 via: <http://www.ngopulse.org/article/education-south-africa-where-did-it-go-wrong>
- No one gets prizes. Geraadpleegd op 15 mei 2014 via: <http://www.economist.com/node/15270976>
- South African Yearbook 2012/13. Originally published as South Africa Official Yearbook. Geraadpleegd op 9 april 2014 via <http://www.gcis.gov.za/content/resourcecentre/sa-info/yearbook2012-13>

BIJLAGEN

Bijlage 1: Het advies rapport (ontwerp)

Bijlage 2: Logboek